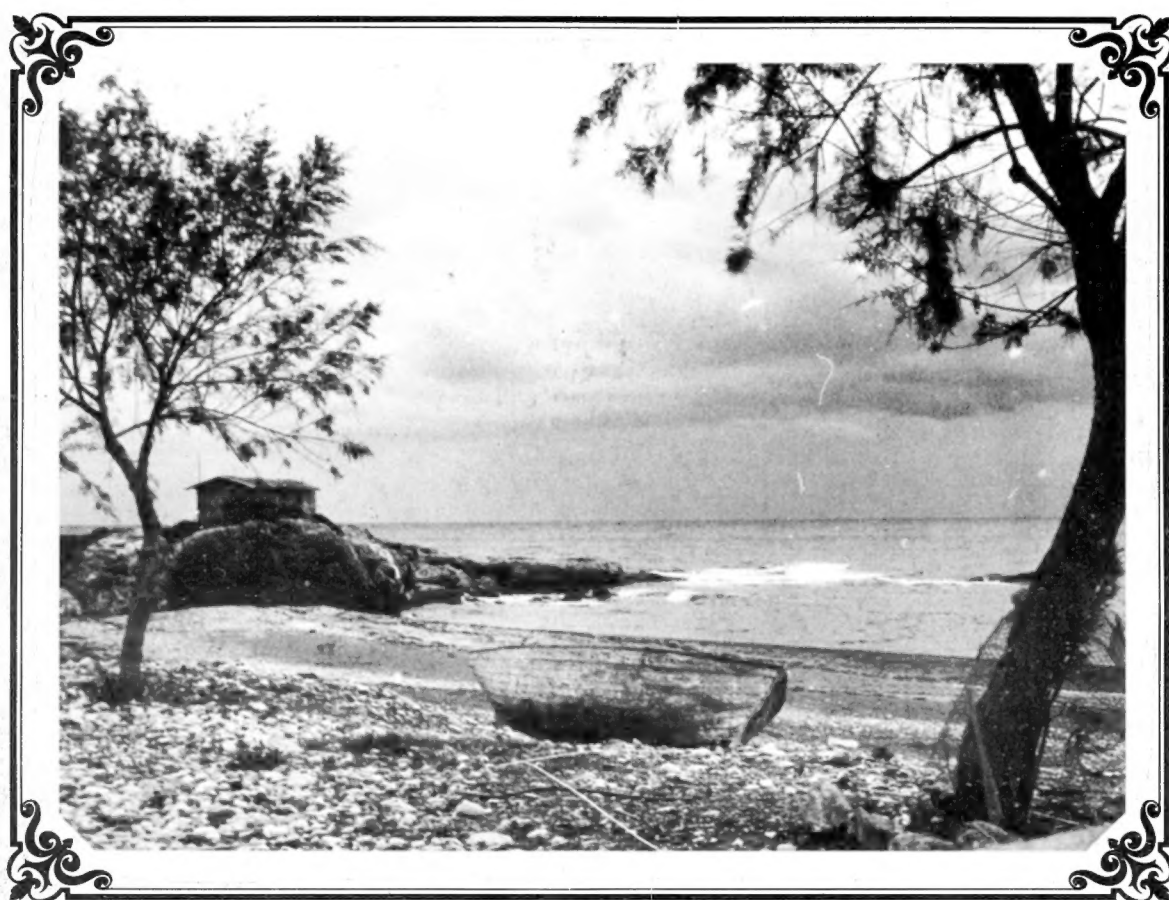

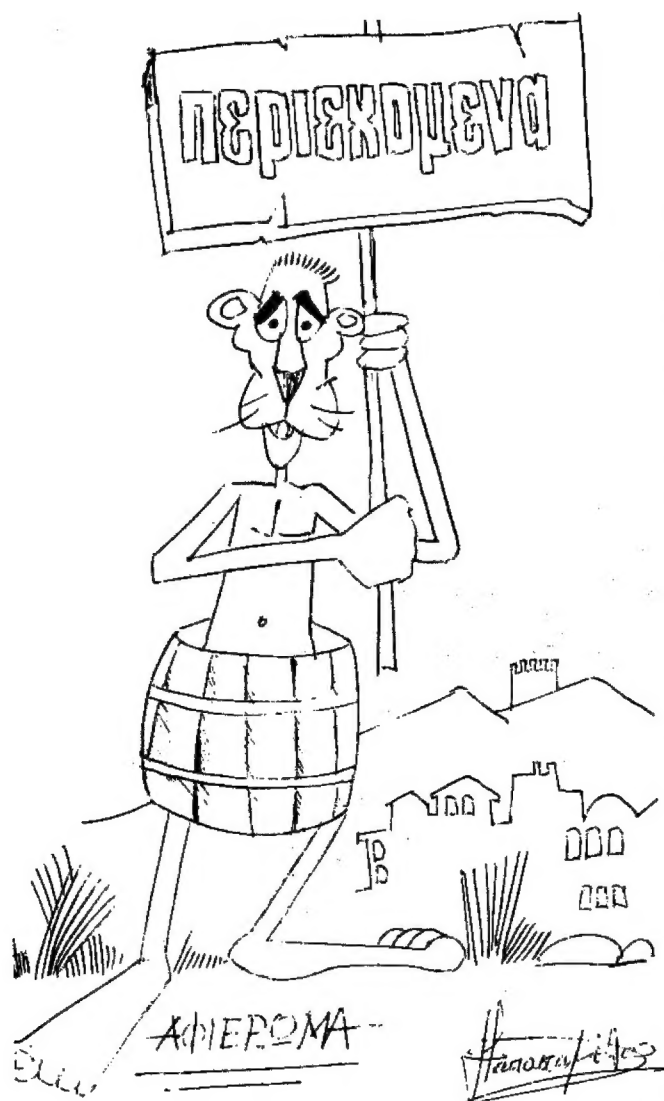
Αφιέρωμα

Τεύχος 8ο
Δεκέμβρης 1988

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ
ΚΑΙ ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ
ΓΕΝΝΑΔΙ 85 109
ΕΛΛΑΔΑ

Το παλιό Σχολείο περιμένει...	3
Ντοκουμέντο (ιστορικό)	5
Χριστούγεννα 88	7
Τι παιγνίδι θα φέρει ο Αη Βασίλης	7
Εξέλιξη και παράδοση	9
Το γράμμα μιας επαναπατριζόμενης	16
Το Ασκληπειό μπροστά στο 2.000	17
Το ελαιόλαδο	21
Βιβλίο - παιδί - Βίντεο	23
Το παιδί μπροστά στη μεγάλη απόφαση	24
Μόνιμες στήλες	
Μουσική	26
Λαϊκή ποίηση	28
Φωτο...Παρουσιάσεις	29
ΓΙΑΤΙ	32
Κοινοτικά Νέα	34

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Περιοδική έκδοση του Μορφωτικού και Εξωραϊστικού Συλλόγου Ασκληπείου - Ρόδου
Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο: Παπαθασιλείου Φ. Βασίλης.

Οι φωτογραφίες του εξώφυλλου του οπισθόφυλλου (αντιγραφή από τον 2ο δίσκο των , με την
«Μουσικών Ταξιαρχών») καθώς κι' αυτές που συνοδεύουν τα κείμενα είναι του Σταμάτη
Σοφού.

Μοντάζ: Σωτήρης Παπαστεργίου

Το παλιό Σχολείο περιμένει...

«Κατά τα τέλη του περασμένου αιώνα, ο Χατζηστεργός ξεκίνησε να κτίσει το Σχολείο (αυτό που όλοι ξέρουμε «Παλιό Σχολείο»). Μετά το θάνατό του το 1908, ο Πισκάνης συνέχισε ώστε να τελειώσει το έργο. Απέθανε κι' εκείνος ο μακάριος και συνέχισαν τα παιδιά του. Ετσι τελείωσε και λειτούργησε το 1948 (ιστορία και παραμύθι του Στέργου Στούππου).

Από το 1948 μέχρι το 1975, λειτούργησε σαν Σχολείο στην αρχή, αργότερα όταν κτίστηκε το νέο, χρησιμοποιήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 60 μαγειρείο-εστιατόριο, για τα παιδιά του Δημοτικού, ενώ για μερικά χρόνια μέχρι το 1975, το εκμεταλλεύτηκε σαν αποθήκη λιπασμάτων ο Γεωργικός Συνεταιρισμός.

Με πρωτοβουλία του Μορφωτικού Συλλόγου, εδόθη η χρήση από την εκκλησία, ώστε να στεγαστεί το Πολιτιστικό Κέντρο. Όμως οι φιλότιμες προσπάθειες και ο ενθουσιασμός των «παιδιών» του Συλλόγου, δεν στάθηκαν αρκετές να περατώσουν το φιλόδοξο σχέδιο. Μετά από 13 χρόνια, το κτίριο «περιμένει υπομονετικά». (Έχει βλέπετε μάθει το άψυχο να περιμένει. Κατά την πρώτη λειτουργική φάση κτιζόταν για μισό αιώνα).

Προκαλεί κύριοι αρμόδιοι συναρμόδιοι **ΕΚΡΗΚΤΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ**, να δαπανούνται 15 δις δρχ. στο Κιοτάρι μισά από τα οποία προέρχονται από τα δημόσια ταμεία και να μην περισσεύουν πέντε ψωροεκατομμύρια για την αποπεράτωση

του πολιτιστικού μας ναού.

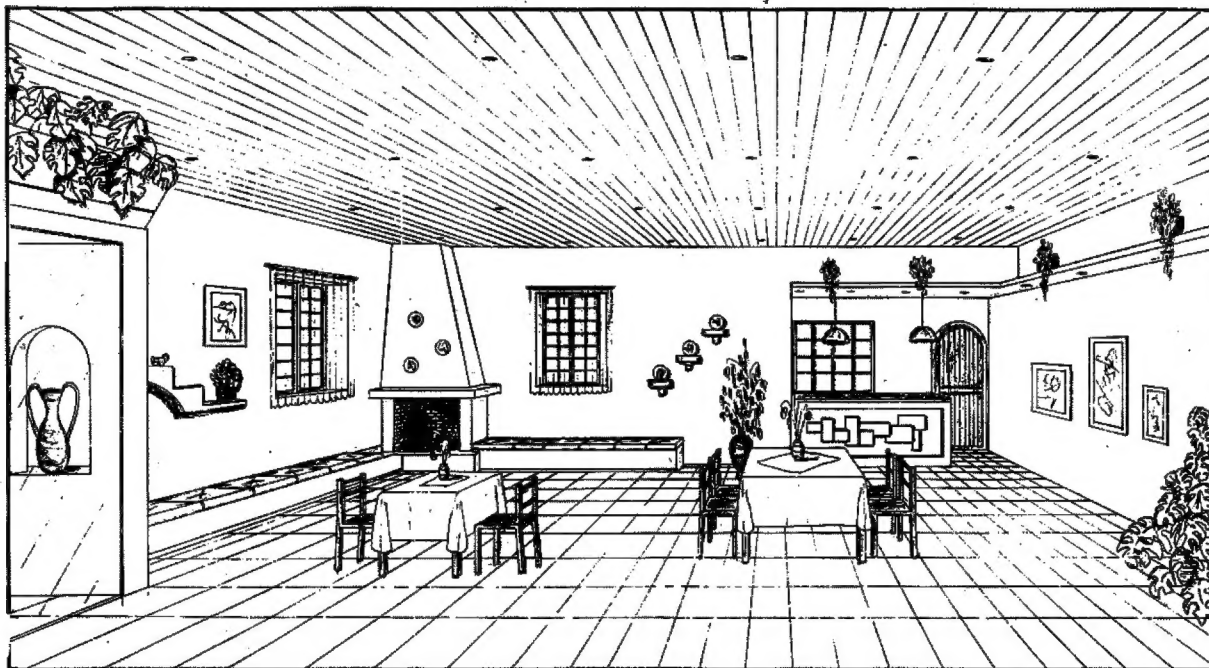
Η Σανιοτή χάθηκε, ο τραχανάς το ίδιο, πόσα παιδιά ξέρουν να χορεύουν σούστα και πόσο λιγότερα ή κανένας μπορεί να «γιουτίσει» τραγούδια; Πόσους Σκληπενούς χαβάδες γνωρίζουν τα παιδιά σας;

Η πολιτιστική μας ταυτότητα σβήνει...

Σε λίγο, μόνο οι πέτρες θα μαρτυρούν ποιοί είμαστε. Η Σκληπενή ψυχή χαροπαλεύει. Δεν τρέφουμε απατηλά όνειρα, ότι θα τ' αναβιώσουμε. Αγωνιζόμαστε να μην απωλέσουμε εντελώς την ταυτότητα μας, πριν εκφυλιστούμε τελείως.

ΖΗΤΟΥΜΕ ΝΑ ΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΜΑΣ ΚΕΝΤΡΟ. ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΜΑΣ ΝΑΟ.

Σ.Ε.

ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΛΛΟΓΛΟΥ ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ

Η Ελληνική Επανάσταση, επικός απελευθερωτικός αγώνας του ηρωϊκού ελληνικού λαού, εννεάχρονος αδυσώπητος πόλεμος σε πολλά μέτωπα, με πλήθος επεισόδια συγκλονιστικά είναι μέγα γεγονός της Ελληνικής Ιστορίας.

Αναρίθμητοι ήρωες συνέβαλαν, όλοι μαζί και ο καθένας ξεχωριστά, στην θεμελίωση και οικοδόμηση του περίλαμπρου μεγάρου της λευτεριάς. Ανάμεσα σ' αυτούς σε ξεχωριστή θέση οι αδελφοί Νικόλαος, Αποστόλης και Κωνσταντίνος Κάλλογλου, Μυκονιάτες πλούσιοι καρaboκύρηδες «έταξαν» τη ζωή τους και την περιουσία τους «προς ευόδοσιν του υπέρ ανεξαρτησίας αγώνος»

Με την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης (1821) ετοιμάζονται να βοηθήσουν αυτήν παντοiotρόπως. Τέσσερα καράβια φορτωμένα με τρόφιμα (σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι, κουκιά, ρύζι, κ.α.) ρουχισμό και χρήματα «εις μετρητά 3.000 γρόσια Αιγύπτου» παραδίδονται «προς χρήσιν του στρατεύματος», λίγες μόλις μέρες μετά την έκρηξη του «υπέρ πάντων αγώνος» (23 Απριλίου 1821).

Και άλλα καράβια κατά την διάρκεια της επανάστασης σταλμένα από τους αδελφούς Κάλλογλου ενισχύουν ηθικά και υλικά «τους υπέρ Πίστεως και Πατρίδος αγωνιζομένους».

Με επιστολές μέλη της Ελληνικής Κυβέρνησης κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος της επανάστασης τους ευχαριστούν «δια την εκ μέρους τους στο έθνος συνισφορά».

Η πολυπόθητη μέρα της εθνικής ανεξαρτησίας έφτασε και οι αδελφοί Κάλλογλου ζουν φτωχικά στη Μύκονο. Ο Νικόλαος Κάλλογλου φεύγει οριστικά για τη Ρόδο όπου όπως φαίνεται διατηρούσε εμπορικό κατάστημα και πριν την επανά-

σταση, για μόνιμη εγκατάσταση και αναζήτηση καλύτερης τύχης.

Ενας άλλος νησιώτης, Υδραίος αυτός, ο Κωνσταντίνος λίγα χρόνια πριν την επανάσταση εξαιτίας «της οικονομικής δυσχέρειας της οικογένειας του και της απομόνωσης του εις το νησί (Υδρα) φεύγει χωρίς την συγκατάθεσιν της μητέρας του εις την Ρόδον η οποία τότε ήτο μέγα εμπορικόν και ναυτικόν κέντρον» (1). Εκεί με την βοήθεια συμπατριωτών του βρίσκει προσωρινή δουλειά «εις τον Τερσανάν» (2) και μετά λίγο καιρό μόνιμη «Πλησίον της Εκκλησίας των Αγίων Αναργύρων είχε το εμπορικόν του ο Νικόλαος Καλόγλου. Εις το κατάστημα αυτό προσλαμβάνεται ως υπάλληλος ο Κωνσταντίνος. Τίμιος και εργατικός καθώς ήταν δεν άργησε να αποκτήσει την εκτίμησιν του καταστηματοάρχου...» (3). Αργότερα τον νεαρό Κωνσταντίνο που δεν ήταν άλλος από το Νεομάρτυρα Κωνσταντίνο τον Υδραίο τον «Πολιούχο της Ρόδου» ο Νικόλαος Καλόγλου τον απέλυσε από το κατάστημα του επειδή τον έβλεπε να έχει σχέσεις με τους Τούρκους και τους «Αχριάνηδες» (4).

Το εμπορικό κατάστημα αργότερα κλείνει και τα παιδιά του όπως και τα εγγόνια του ζουν φτωχά στη Ρόδο. Μάλιστα ο Ιωάννης Κάλλογλου με επιστολήν του στον πρόεδρο της κυβέρνησης 10/4/30 «ευρεθείς άνευ εργασίας» παρακαλεί μεταξύ άλλων τα εξής: «Προσφεύγω εις υμάς εξοχώτατε κ. Πρόεδρε, ως μόνον αρμόδιον όπως επισύρω την μέριμναν Υμών υπέρ εμού» και εκλιπαρεί να του «χορηγηθεί σύνταξις» δεχόμενος να εργαστεί «ως κλητήρ ή επιστάτης εν τινι δημοσίω ιδρύματι».

Τελικά πήρε μόνο υποσχέσεις.

Οι απόγονοί του ζουν στο Ασκληπείο της

Ρόδου και εξιστορούν με καμάρι την περήφανη στάση των «παππούδων τους». Όταν ρωτήθηκε, μας λέει σήμερα ο Κωνσταντίνος Κάλογλου, ο μακρινός πρόγονος του Νικόλαος με τη λήξη της επανάστασης πόσα χρήματα του χρωστούσε το ελληνικό δημόσιο απάντησε ότι είναι τόσα πολλά που «όλη την περιουσία του ελληνικού κράτους να του έδιναν δεν θα ξεπλέρωναν το χρέος τους».

Σ' αυτούς που έδωσαν όλη τους την περιουσία στον αγώνα, σ' αυτούς που

μόχθησαν, πάλεψαν, αγωνίστηκαν και τελικά πέθαναν φτωχοί και λησμονημένοι οφείλουμε έστω και καθυστερημένα να υποκλιθούμε με σεβασμό και ευλάβεια. Η ιστορία οφείλει να τους ανταμείψει παραχωρώντας του τη διακεκριμένη θέση που δικαιωματικά τους ανήκει γιατί είναι φωτεινά ορόσημα και μας καθοδηγούν.

Πιστεύω ότι η πραγματική τους θέση είναι δίπλα στους άλλους μεγάλους Εθνικούς Ευεργέτες.

Βασίλης Φ. Παπαβασιλείου.

Ντοκουμέντο (ιστορικό)

Πιστοποιούν ενωπιόθεν οι υπογεγραμμένοι ολ. ο κύριος
Κωνσταντίνος Κάλογλου διαίρεσεν, εν τω Νήσῳ μας, τὰς ἀρχαίας καὶ
ἡμῶν ἐκκλησιαστικὰς μὴχρι τοῦ 1834, ἔλ. οὐδ' ἔχοντες μετ' ἡμῶν
πάντα τὰ τῶν ἐγγένων διακρίματα, καὶ τοιαῦτα ἔχοντες τοὺς
ἐξουσίαι καὶ ἰκανοὺς συγγενεῖς Μουσίου ἐν ταῦτα, καὶ ἄλλων ἐν
τῇ διακρίσει Κωνσταντίνου Κάλογλου ἀρῶν τὸ μέρος ἐνδυαζάν
ἐν ἑξῆς τοῦ ἐν τῇ χρησιμοποίησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς
ἐν Μουσίου ἐλ. 19 ἡ ἀπορρογῆς 1838.

« Δ. Μαργαρίτης

« αὐτονομία θένει

Κωνστ. Κουβαρίνης

Ἰερωνυμὸς Κορίνθιος

« μὴ νος Δι. μεραγγελίτης

« Π. Ιωαννουσίου

Κυργιὸς Δ. Κεῖς

« ἐν τῇ χρησιμοποίησιν

ἑξῆς τοῦ ἐν τῇ χρησιμοποίησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς

ἐν Μουσίου ἐλ. 20 ἡ ἀπορρογῆς 1838.

« Δ. Μαργαρίτης

« αὐτονομία θένει

Κωνστ. Κουβαρίνης

Ἰερωνυμὸς Κορίνθιος

« μὴ νος Δι. μεραγγελίτης

« Π. Ιωαννουσίου

Κυργιὸς Δ. Κεῖς

« ἐν τῇ χρησιμοποίησιν

ἑξῆς τοῦ ἐν τῇ χρησιμοποίησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς

ἐν Μουσίου ἐλ. 20 ἡ ἀπορρογῆς 1838.

« Δ. Μαργαρίτης

« αὐτονομία θένει

Κωνστ. Κουβαρίνης

Ἰερωνυμὸς Κορίνθιος

« μὴ νος Δι. μεραγγελίτης

« Π. Ιωαννουσίου

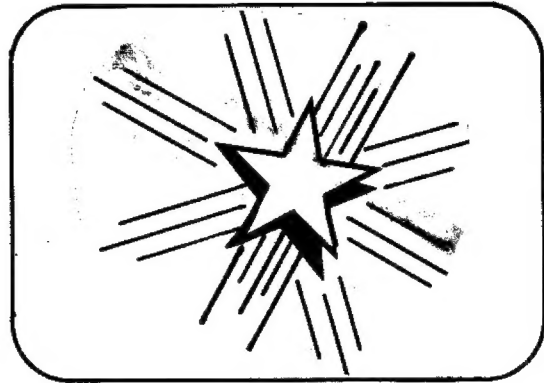
Χριστούγεννα 88

Μία Εκδοχή του Πατρός Οικονόμου Σταματίου Χατζηζαχαρίου.

Όσοι νιώθετε αναμμένη στις καρδιές σας τη φλόγα του Χριστού και της αλήθειας του, όσοι αισθάνεστε τη μεγάλη ευθύνη σας απέναντι στην κοινωνία, ξεδιπλώστε τα φτερά σας.

Ανοίξτε τα. Πετάξτε ψηλά και πέρα από την ασφυκτική και μολυσμένη ατμόσφαιρα της χαμηλής ζωής, που μας τυλίγει, και κάνετε τούτο. Συνδιάστε την Ορθόδοξη πίστη με την παρρησία και το θάρρος της γνώμης σας. Την εσωτερική σας καθαρότητα με την Χριστιανική ομολογία. Συζεύξατε την τιμιότητα και αγνότητα με τη γενναιότητα. Τη Χριστιανική σας ζωή, με την μαχητική προβολή των αρχών του Ευαγγελίου στο Γυμνάσιο, στο Λύκειο, στο Πανεπιστήμιο, στην Τεχνική Σχολή, στο Εργοστάσιο, στην υπηρεσία σας, παντού.

Τηρήσωμεν αδιάσπαστον την μυστική επαφήν του πνεύματός μας, προς την αθάνατον πηγήν της ευλογίας και χάριτος, την οποίαν αποτελεί η εν σπηλαίω γεννηθέντος Θείου βρέφους να είμεθα βέβαιοι αδελφοί μου, θα γεμίσει από φως τη ζωή μας.

Θα παραμερίσει κάθε ανησυχία και ταραχήν της καρδιάς μας. Και θα εύρωμεν εκεί την λύτρωσιν από τα δεσμά της ύλης, θα εύρωμεν τον ασφαλή δρόμον προς την πνευματικήν Ανάστασιν, θα εύρωμεν την γαλήνην και την χαράν, την οποίαν, μόνον αν λάβει οδηγόν της παντοτεινόν και αχώριστον το φως της εν σπηλαίω γεννήσεως του Θείου βρέφους, δια την των ανθρώπων σωτηρίαν.

Καλά και Χριστιανικά Χριστούγεννα, Ευτυχές το Νέον έτος 1989. Μεστών παντός Ουρανίου και επιγείου αγαθού και επί γης Ειρήνην.

Ο προς Κύριον ελάχιστος
Οικονόμος Σταμάτιος Χατζηζαχαρίου.

Τι παιγνίδι θα φέρει ο Αη Βασίλης

Οι γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς είναι μέρες χαράς και οικογενειακής θαλπωρής για όλους αλλά κυρίως για τα μικρά παιδιά. Οι παραφορτωμένες βιτρίνες των καταστημάτων αποτελούν πόλο έλξης για αυτά, και οι αγορές παιχνιδιών φτάνουν την εποχή αυτή στα ύψη. Το έθιμο του Αη Βασίλη ζωντανεύει και οι γονείς καταναλώνουν αρκετό χρόνο, αλλά κυρίως χρήμα με σκοπό την εκπλήρωση κάθε παιδικής

επιθυμίας, που θα κάνει τα παιδιά τους ευτυχισμένα.

Τις ημέρες αυτές τα καταστήματα δημιουργούν ένα φανταστικό και ονειρεμένο κόσμο στις βιτρίνες τους με αποτέλεσμα να τα χάσουν ακόμη και οι μεγάλοι.

Όσο όμως και αν φαίνεται απλό, η αγορά ενός παιχνιδιού είναι αρκετά δύσκολη, αν θέλουμε αυτό να συμβάλει στην διάπλαση της προσωπικότητας

του παιδιού, για το οποίο προορίζεται. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε και την άποψη των ειδικών ψυχολόγων που λένε ότι κάθε παιδί χρειάζεται το σωστό παιχνίδι για να μπορέσει να εξωτερικεύσει όλες τις καταστάσεις της καθημερινής του ζωής.

Από την άλλη πλευρά βέβαια, το παιχνίδι που επιδρά θετικά ή αρνητικά ανάλογα με το είδος του, στο παιδί, θα πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να το ψυχαγωγεί, αλλά και να το βοηθά να αναπτύξει τον τρόπο με τον οποίο σκέπτεται και ενεργεί.

Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η αγορά ενός παιχνιδιού θα πρέπει να τηρεί δύο βασικούς κανόνες: Τη λειτουργικότητα και τη χρησιμότητά του.

Η επιλογή θα πρέπει να γίνει με βάση την ηλικία αλλά και τον χαρακτήρα του παιδιού.

Επίσης θα πρέπει το συγκεκριμένο παιχνίδι να πληρεί όλους τους όρους ασφαλείας, έτσι ώστε να μην τραυματίσει ή προκαλέσει ατύχημα, κάτι που δυστυχώς συμβαίνει συχνά.

(Οι τιμές των παιχνιδιών είναι συνήθως ψηλές. Διαφέρουν δε μεταξύ τους ανάλογα με το είδος, την ποιότητα και τη χώρα προέλευσης.);

Για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας καλό είναι να προτιμήσουμε ορισμένες εύκολες κατασκευές που δε θα τα προβληματίσουν ιδιαίτερα, αλλά και θα τους δώσουν την ευκαιρία να αναπτύξουν το δείκτη νοημοσύνης τους και να ψυχαγωγηθούν. Τέτοιες κατασκευές είναι τα παζλ, που κυκλοφορούν σε πολλά μεγέθη και σχέδια, οι κύβοι με τα διάφορα χρώματα και γράμματα, καθώς και άλλα ξύλινα συναρμολογούμενα κομμάτια που θα ερεθίσουν τη δημιουργικότητά τους.

Για παιδιά από 6 έως 12 ετών τα περιθώρια επιλογής είναι αρκετά μεγαλύτερα και οι λύσεις για μιά επιτυχημένη

αγορά ποικίλες. Η ζωγραφική και το σχέδιο, μόνιμη απασχόληση των παιδιών της ηλικίας αυτής, ενισχύουν την αγορά μολυβιών και χρωμάτων, που θα τους δώσει τη δυνατότητα να αποτυπώσουν πάνω στο χαρτί τις πρώτες τους καθημε-

ρινές παραστάσεις. Επίσης τα επιτραπέζια παιχνίδια θα τα ψυχαγωγήσουν ενώ ταυτόχρονα θα συντελέσουν στη δημιουργία μιας πιο κοινωνικής προσωπικότητας.

Μιά πρωτότυπη αγορά για παιδιά της ευαίσθητης αυτής ηλικίας, είναι οι μαριονέτες και το κουκλοθέατρο.

Έτσι θα εκφραστούν με το δικό τους τρόπο, ενώ συγχρόνως θα φανερωθεί η ενδεχόμενη καλλιτεχνική τους φύση. Επίσης ένα καλό δώρο που είναι ίσως και το πιό αξιόλογο, είναι το σκάκι. Ένα καθαρά πνευματικό παιχνίδι, το μόνο στον

κόσμο χωρίς τον παράγοντα τύχη, που καλλιεργεί τη σκέψη και τη δημιουργικότητα.

Παιχνίδι όμως δεν είναι μόνο αυτό που σε μεγάλες ποικιλίες βρίσκουμε στα ράφια των καταστημάτων. Υπάρχουν φορές, που η πράξη της κατασκευής ενός παιχνιδιού, αποτελεί η ίδια ένα παιχνίδι καθώς προσφέρει τη χαρά της εφευρετικότητας, αλλά και την απόλαυση της δημιουργίας. Φτιάξτε λοιπόν μόνοι σας παιχνίδια χρησιμοποιώντας για υλικά, ξύλα, χαρτί και ότι άλλο σκεφτεί-

τε ως απαραίτητο για την κατασκευή τους.

Αυτές ήταν μερικές ιδέες για επιτυχημένες αγορές παιχνιδιών. Απομένει σε μας τους γονείς, αφού λάβουμε υπόψη μας τα παραπάνω, καθώς και το γράμμα του μικρού παιδιού μας προς τον Αη Βασίλη να κάνουμε τη σωστή αγορά παιχνιδιών.

**Χαρούμενες γιορτές σε όλους
μικρούς και μεγάλους
Βασίλης Ζερβός**

Εξέλιξη και παράδοση

Η αλλαγή είναι συνυφασμένη με την ίδια τη ζωή.

Τίποτα στον κόσμο δεν παραμένει αναλλοίωτο, αδιάβλητο απρόσιτο απροσπλάστο. Υπάρχουμε γιατί μπορούμε με τη θέλησή μας ή χωρίς αυτήν ν' αλλάζουμε. Η κοινωνία, το περιβάλλον, ο άνθρωπος.

Η πληροφορία στην εποχή μας - εποχή της δορυφορικής τηλεόρασης - βομ-

βαρδίζεται στις αισθήσεις μας με υπερβατικό ρυθμό και ταχύτητα. Εμείς, τα άτομα, κάθε άτομο ξεχωριστά, καλούμαστε με επιλεξιμότητα να ξεχωρίσουμε αυτές (τις πληροφορίες) που ικανοποιούν και ενισχύουν το εγώ και ν' αγνοήσουμε εκείνες, που είτε μας είναι αδιάφορες, είτε διαταράσσουν την ισοροπία του (εγώ).

Ζούμε στην εποχή της τεχνολογικής επανάστασης.

Ο ρυθμός με τον οποίο γίνονται οι μεταβολές στο περιβάλλον μας είναι τόσο έντονος που όχι εύκολα μπορεί να τις παρακολουθήσει και να συμφιλωθεί μ' αυτές κανείς. Αλλωστε όλα τα άτομα δεν μπορούν να παρακολουθήσουν στον ίδιο βαθμό την εξέλιξη, τον πολιτισμό, το μοντέρνο, τις νέες ιδέες, τις νεογε-

νείς δοξασίες, τις νεότερες αντιλήψεις. Αυτό γιατί υπάρχουν «οροφές» βιολογίας, παιδείας, περιβάλλοντος αν θέλετε ακόμη ιδιοσυγκρασίας του ατόμου. Το στρες λένε οι ειδικοί είναι ασθένεια του πολιτισμού μας.

Βέβαια, ούτε η δική μας κοινωνία, η Ασκληπενή κοινωνία, παρέμεινε αδιάβλητη και στατική μετά από τόσο δυναμική παρεμβολή του ευρύτερου περιβάλλοντος.

Κάνοντας αναδρομή από την ενσωμάτωση 1948 μέχρι και σήμερα, μιά χρονική περίοδο δηλαδή 40 χρόνων, στην κοινωνικο-πολιτιστική διάσταση της Ασκληπενής κοινωνίας, μπορούμε κατά

την άποψή μας να τη διαχωρήσουμε σε δύο κατηγορίες και αντίστοιχες χρονικές περιόδους.

Η πρώτη κατηγορία, που θα την ονομάσουμε **παραδοσιακή**, περιλαμβάνει τη χρονική περίοδο 1948-1968.

Δηλαδή από την απελευθέρωση μέχρι της «έλευσης» της Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΗ) στο Ασκληπειό. Η δεύτερη δε κατηγορία που θα την ονομάσουμε **εξελισσόμενη** περιλαμβάνει την χρον. περίοδο 1968 μέχρι σήμερα 1988, εποχή που μπήκαμε στην υψηλή φάση ανάπτυξης της ευρύτερης ζώνης Κιοτάρι.

Κατά την άποψή μας, το κοινωνικο-πολιτιστικό-οικονομικό «στίγμα» της παραδοσιακής περιόδου, χαρακτηρίζεται από τα παρακάτω στοιχεία.

1. **Έντονα συντηρημένο το θρησκευτικό συναίσθημα.**
2. **Τοπική διάλεκτος με δικούς της ιδιωτισμούς.**
3. **Αμιγής αγροτική οικονομία.**
4. **Πολυμελείς οικογένειες.**
5. **Υψηλό ποσοστό αναλφαριθμητισμού που διαχρονικά μειώνεται.**
6. **Διάσπαρτος και μη ικανοποιητικός από πλευράς μεγέθους γεωργικός κλήρος.**
7. **Σύστημα συναλλαγής μεικτό. Χρηματισμένο και αντιπραγματισμένο.** (Δοσοληψίες με χρήματα και αγαθά π.χ. αυγά.)
8. **Πατριαρχική οικογένεια.** (Ο πατέρας αφέντης).
9. **Υψηλό ποσοστό μετανάστευσης.**
10. **Χρησιμοποιούμενη ενέργεια από ζώα.** (Όπως στην εποχή του Χριστού.)
11. **Ελλειψη τηλεπικοινωνίας.** (Ένα χειροκίνητο τηλέφωνο για όλο το χωριό.)
12. **Ανεπαρκέστατη συγκοινωνία.** (Τρείς φορές την εβδομάδα λεωφορείο του ΚΤΕΛ για και από Ρόδο).

13. **Δρόμοι στενοί χωματόδρομοι με κόμβο μόνο το κιοτάρι.** Πλακοστρωμένα τα σοκάκια στο χωριό.
14. **Νερό. Ελλειψη ύδρευσης στα σπίτια.** (Οι νοικοκυρές κουβαλούσαν νερό με το στάμνο από τρεις πηγές-βρύσες που το καλοκαίρι, οι δύο της «πάνω γειτονιάς» εστέρευαν.
15. **Ελλειψη αφοδευτηρίων στα σπίτια.**
16. **Τροφή.** Καταναλώνεται κρέας μόνο την Κυριακή. (Η περίφημη σούπα ή το γνωστό «γιαχνί» μετά την εκκλησία το πρωί). Τις υπόλοιπες ημέρες, τροφές από το φυσικό κόσμο καθώς και ζυμαρικά.
17. **Ενδυμασία ένδειας.** Υπήρχε επίσης η συνήθεια της Κυριακάτικης φορεσιάς.
18. **Υπνος.** Στην «γωνιά» αραδιασμένη όλη η οικογένεια, δίπλα στα «κούμελα» (τζάκι).
19. **Σπίτι.** Αποτελείται από ένα μεγάλο χώρο το κυρίως σπίτι με την καμάρα, ένα βοηθητικό μικρότερο συνήθως και το «κελάρι» που διέμεναν τα κατοικίδια ζώα. Γαϊδούρια (συνήθως δύο), κασίκες, σκύλος, γάτες. (Τα κοτέτσια περί το 1960 τα βγάλανε έξω από το χωριό).
20. **Οι θεσμοί της οικογένειας, της συγγένειας, της φιλίας οι αξίες της κοινωνικής ιεραρχίας, της κοινωνικής αλληλεγγύης της ένταξης στην ομάδα, είναι πολιτιστικό χαρακτηριστικό της παραδοσιακής εποχής.**
 Ο παραπάνω επιγραμματικός κατάλογος, προσδιορίζει την υφή της κοινωνίας μας, που έχει όλα τα κλασσικά χαρακτηριστικά της υπανάπτυκτης οικονομίας (αν κριθεί από οικονομική σκοπιά) και τα γνωρίσματα της κλειστής αγροτικής κοινωνίας (αν εξεταστεί από την κοινωνική του πλευρά).
 Σε αντίθεση με το παραδοσιακό, κάτι δηλ. που μας παραδόθη από παλαιότερη

γενιά, για να δώσουμε και τις εννοιολογικές σημασίες των λέξεων «πυρήνων», παρουσιάζεται το **μοντέρνο**, που είναι κάθε τι νέο, σύγχρονο, ότι παρακολουθεί την εξέλιξη και ικανοποιεί τις σύγχρονες απαιτήσεις. (Από το Λατινικό modo=μόλις τώρα, τρόπος, εξ' ου και μόδα).

Αυτό που παραλάβαμε και το ονομάσαμε παραδοσιακό, ήταν κάποια χρονική στιγμή μοντέρνο και αυτό που σήμερα εννοούμε μοντέρνο, κάποια άλλη χρονική στιγμή θα είναι παραδοσιακό.

Είναι λοιπόν αναπόφευκτη η λειτουργική διαδικασία της μεταβολής, της κίνησης προς τα εμπρός. Πολλοί μάλιστα την θεωρούν προϋπόθεση ανάπτυξης και προόδου γενικότερα.

Θεωρήσαμε «κρίσιμο» ιστορικό χρόνο τη στιγμή που έφθασε το ηλεκτρικό ρεύμα στο χωριό μας, γιατί από κει και πέρα μπαίνουμε σε νέους διαύλους, ατομικής και συλλογικής συμπεριφοράς. Και αυτό γιατί δεν είναι ότι αντικαταστήσαμε το «φανάρι» με το ψυγείο, το σίδερο από κάρβουνα με το ηλεκτρικό σίδερο, τη λάμπα πετρελαίου με τον «λαμπτήρα πυρακτώσεως» τα ξύλα ή το πετρογκάζ με την ηλεκτρική κουζίνα. Είναι γιατί αρχίζουμε ν' αλλάζουμε τρόπο ζωής. Είναι γιατί είμαστε δεκτικοί στο καινούργιο, όχι μόνο το τεχνολογικά μοντέρνο, αλλά το κάθε νέο, επί των πραγμάτων, καταστάσεων, φαινομένων, πεποιθήσεων, αισθησιακών εκφράσεων κ.λ.π., αυτά δηλ. που ονομάζουμε ατομική και συλλογική ζωή. Πολιτισμό.

Θα είναι βέβαια μονολιθική η άποψη ότι η ηλεκτρική ενέργεια υπήρξε ο μοναδικός κινητήριος μοχλός για ατομικές και κοινωνικές κινητικότητες, παρότι ότι πιστεύουμε ότι υπήρξε όντως «σεισμική» καινοτομία, αφού σε βραχύ χρονικό διάστημα διαφοροποίησε πρακτικές αιώνων. Είναι και μερικές άλλες αι-

τίες που λειτούργησαν καταλυτικά στις στάσεις και εκφράσεις της ατομικής και συλλογικής ζωής. Απ' αυτές μερικές **σχετίζονται πάλι με τεχνολογική καινοτομία ενώ άλλες με έξω - τεχνολογική - έξω - οικονομική αιτία.**

Την κοινωνικο-πολιτιστική όπως θα λέγαμε.

Και θ' αρχίσουμε από τις πρώτες. Οπως προαναφέραμε ένα στοιχείο της παραδοσιακής περιόδου, ήταν το **υψηλό ποσοστό μετανάστευσης.** Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, ν' αυξηθεί ο γεωργικός κλήρος στους εναπομείναντες γεωργούς. Στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 60 μερικοί δυναμικοί καλλιεργητές τόλμησαν. Εισήγαγαν το τρακτέρ, για να ακολουθήσουν και άλλοι. Το άρωτρο που χιλιάδες χρόνια έσερναν τα ζώα, χρησιμοποιούμενα σαν πηγή ενέργειας, είναι στο βασίλειμά του. Τα «ζύγια», το «βουκέντρι» το «νί», θα καταχνιαστούν σε κάποια αποθήκη, να τα καταστρώνει η σκόνη του χρόνου, το χρώμα του παρελθόντος.

Οι νέοι μέθοδοι στην παραγωγική διαδικασία, δεν σταματά στο τρακτέρ. **Το μιμητικό αποτέλεσμα επιφέρει αλλαγές και σ' άλλες οικονομικές δραστηριότητες.** Εμφανίζονται νέοι κλάδοι παραγωγής, **με στόχο όχι την αυτοκατανάλωση - χαρακτηριστικό της παραδοσιακής περιόδου - αλλά τη μαζική και ποσοτική παραγωγή. Τα ορνιθοτροφεία** είναι η μοντέρνα επιχειρησιακή δραστηριότητα και εισέρχεται σαν ο νέος δυναμικός κλάδος της βιοποριστικής επιχειρησιακής δραστηριότητας.

Το φορτηγάκι μπαίνει στη ζωή της αγροτικής μας οικογένειας, παραγκωνίζοντας σιγά-σιγά τα γαϊδούρια τα συμπαθέστατα και τόσο υπομονετικά ζώα.

Στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 70 **αυτοματοποιείται η τηλεφωνική σύζευξη,** προσφέροντας δυνατότητα να

έχουν τηλέφωνα και τα νυκοκοιριά.

Η εφεύρεση του ραδιοφώνου είναι πολύ παλιά. Παρ' όλα αυτά η «οργανική ενσωμάτωση» είχε βραδύτατο ρυθμό.

Αντίθετα η **τηλεόραση** μπαίνει δυναμικά στη ζωή μας, σαν την καταιγίδα θ' άλεγε κανείς. Κατά την άποψή μας, **υπήρξε η καινοτομία που «γκρίμνησε τα τείχη».** Το ραδιόφωνο μετέδιδε σε μία γλώσσα (την εθνική γλώσσα) που ήτο δυσνόητη για τους περισσότερους. Αντίθετα η τηλεόραση «εισβάλλει» με μία επί πλέον αίσθηση. Την όραση. Η παλιά συνήθεια το «**ποσπέρισμα**» **στη γειτονιά, εξασθενίζει.** Μιά άλλη πρακτική μπήκε στη ζωή μας. Μαθαίνουμε νέες λέξεις, μαθαίνουμε τη γλώσσα που χρησιμοποιούν τα μαζικά μέσα ενημέρωσης βλέποντας. **«Δανειζόμαστε» και ενσωματώνουμε στοιχεία για την ικανοποίηση των διαρκώς αυξανομένων και διαφοροποιημένων αναγκών.**

Ας ανατρέξουμε τώρα στο δεύτερο σκέλος, της διερεύνησης δηλ. των εξω-τεχνολογικών εξωοικονομικών παραγόντων, που συνετέλεσαν στην κοινο-νοικοπολιτιστική μετάπλαση της παρα-δοσιακής κοινωνίας μας.

Οι πολιτιστικές αξίες, αποστάλαγμα καταξιωμένης πρακτικής στην κοινωνική συμβίωση δεκάδων και εκατοντάδων χρόνων, σε μιά παραδοσιακή κοινωνία όπως του Ασκληπειού, έχουν έντονο συντηρητικό πνεύμα με το νόημα της αντίστασης στην αλλαγή. Παρ' όλα αυτά μιά συγκυρία μείωσε αυτή την ανθεκτι-κότητα, γιατί μέλη της, μερικές ομάδες κατάφεραν να «μεταφυτέψουν» νέο δυ-ναμικό στοιχείο από το χώρο που ζού-σαν, στο χωριό μας.

Από τις αρχές ήδη της δεκαετίας του 60, όσα παιδιά τελείωναν το δημοτικό σχολείο, κανένα απ' αυτά δεν παρέμενε στο χωριό για ν' ακολουθήσει το επάγ-γελμα του πατέρα του. Να γίνει δηλαδή γεωργός ή κτηνοτρόφος. Μετακόμιζε στην πόλη της Ρόδου και μάθαινε μιά τέχνη ή συνέχιζε τις όπου-δές του στο γυμνάσιο.

Όπως άλλωστε ήταν φυσικό; δέχτη-καν επιδράσεις στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους από ένα ευρύτε-ρο χώρο. Για να συμβιώσουν με λιγότερα προβλήματα έπρεπε να συμφιλωθούν με τον κοινωνικό χώρο που ζούσαν. Απέ-βαλαν γνωρίσματα που πρόδιναν την καταγωγή τους, όπως Ασκληπενούς ιδιοματισμούς της γλώσσας μας. Δεν λέ-γανε πιά «λάμενε» αλλά, περίμενε. Τ' αγόρια φορέσανε παντελόνι με «καμπά-να», αφήσανε μακριά τα μαλλιά τους. Οι κοπέλλες ντύθηκαν με τη μίνι φούστα, φόρεσαν το μπικίνι, μακιγιάρωνταν. Η ει-κόνα του εαυτού τους που πρόβαλαν προς τα έξω δεν έπρεπε να μοιάζει με του «χωριάτη» που είχε το νόημα του κοινωνικά και οικονομικά υποβαθμισμέ-

νου ατόμου. Επρεπε λοιπόν να γίνουν μοντέρνοι. Η πίεση για αλλαγή προέρχε-ται κυρίως από το περιβάλλον. Εχει σχη-ματιστεί ήδη η πρώτη κοινωνική ομάδα «κρούσης».

Μιά δεύτερη ομάδα, φορέας νέας νοοτροπίας, ήταν οι ξενητεμένοι. Οι πα-λιννοστούντες μόνιμα ή για ολιγόμηνες διακοπές, προσκόμιζαν κάτι από τη δεύ-τερη τους πατρίδα.

Μιά τρίτη κοινωνική ομάδα τέλος ήταν οι φοιτητές.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 70 οι επιτυχείς εισαγωγές των Ασκληπενών στα Ανώτερα και Ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, διαδέχεται η μιά την άλλη.

Τα νέα στοιχεία που έφεραν οι παρα-πάνω ομάδες όπως και κάθε άλλο μέσο που μπορούσε να μεταδώσει πληροφο-ρία, όπως τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, δεν υιοθετούντο αβασάνιστα. Το νέο στοιχείο έπρεπε να συμπληρώνει, να βελ-τιώνει την υπάρχουσα πολιτιστική εμπει-ρία. Αν το στοιχείο ήταν πρωτόγνωρο, μπορούσε να ενσωματωθεί προσαρμο-σμένο στα μέτρα των κοινωνικών αναγ-κών. Ακόμη έπρεπε ο φορέας ή οι φορείς που διοχέτευαν την καινοτομία να έχουν το κύρος της κοινωνικής παραδο-χής, πριν οργανικά ενσωματωθούν στην πολιτιστική μας κουλτούρα. Στη ουσία διοχέτευαν στο «κοινωνικό σύστημα» πολιτιστικές εμπειρίες του δικού τους πολιτισμού. Μερικές απ' αυτές κατάφε-ραν να ενσωματωθούν οργανικά, μετά από μιά ανταγωνιστική διαδικασία, παλιό-νέο. Με άλλα λόγια κατά τη διαδι-κασία της πολιτιστικής μας εξέλιξης, δα-νιζόμαστε πολιτιστικές εμπειρίες από άλλους πολιτισμούς που επιλεκτικά υο-θετούμε, για να ικανοποιήσουν τις ολοέ-να αυξανόμενες και διαφοροποιούμε-νες ανάγκες, ταυτόχρονα δε αποβάλλε-ται κάθε στοιχείο που δεν έχει τη λει-τουργικότητα για το οποίο δοκιμάστηκε.

Παρ' όλα αυτά η πολιτιστική κουλτούρα της παραδοσιακής περιόδου δεν καταχωνιάστηκε στις ιστορικές μνήμες του νοσταλγικού παρελθόντος. Κατά την άποψή μας **μεταστάθηκε** στην Αυστραλία που υπήρχε και υπάρχει σήμερα ένας αριθμός ατόμων πρώτης γενιάς της τάξεως των 100, που στην προσπάθεια τους να διατηρήσουν την ταυτότητά τους και να μην εκφυλιστούν **αναθίωσαν με σεβασμό και ιερότητα, ότι έφεραν από το Ασκληπειό. Τη ψυχή τους.** Αναφέρω την Αυστραλία που υπάρχει σημαντικός αριθμός ατόμων από τον **Ασκληπενό κοινωνικό ιστό.**

Κάτι ανάλογο έστω και με μειωμένη, ένταση υπάρχει στην Αμερική, Καναδά, Ευρώπη, Αφρική. Οσοι δεν κατάφεραν να κρατήσουν στην ψυχή τους το Ασκληπειό, που ήταν γι' αυτούς όλη η Ελλάδα, εκφυλίστηκαν.

Ξέρετε, σήμερα ακόμη μιλούν την παραδοσιακή Σκληπενή διάλεκτο. Δεν λένε, πάω να κοιμηθώ. Θα πουν: «Πάω να θέκω» (Από το Αρχαίο Ελληνικό τίθημι, Μεσαιωνική εποχή: θέτω=κατακλίνομαι, πλαγιάζω).

Αλλά ας πατήσουμε το διακόπτη του χρόνου και ας έρθουμε στις μέρες μας. **Σήμερα, η κοινωνική ανθεκτικότητα στο παλιό εξασθένησε.** Και όχι μόνο από τις τεχνολογικές καινοτομίες και γενικότερα αυτές που εδράζονται στο λογικό κοσμοθεωρητικό οικοδόμημα. Αυτές πράγματι κρινίζουν τείχη.

Εννοώ τις αξίες τους θεσμούς, τις αντιλήψεις και δοξασίες που έχουν κύρια συναισθηματικό κοινωνικό υπόβαθρο, π.χ. γάμος, γυναίκα, ηθική, οικογένεια, θρησκεία, συλλογικότητα έθιμα κ.λ.π. Στις μέρες μας οι κοινωνικοί κανόνες και αξίες χαλάρωσαν. Η παραδοσιακή κουλτούρα Βασιλεύει. Εγκαταλείψαμε προσπεράσαμε το παλιό. Ομως το νέο που Βλέπουμε μπροστά μας δεν

έχει μορφή, δεν έχει σχήμα το χρώμα του είναι γκρίζο. Ζούμε τη μεταβατική χρονική περίοδο που μεταφερόμαστε από ένα πολιτιστικό σταθμό σε ένα νέο άγνωστο.

Απλά τώρα ζούμε την μετάπλαση. Γι' αυτό και επιβάλλεται υψηλός συνειδητός έλεγχος. Ας μην απατώμαστε. Και τα πιο απλοϊκά μηνύματα αν διαπεράσουν, δημιουργούν θέσεις, απόψεις, συνειδήσεις. Κτίζουν με το πετραδάκι τους, μορφοποιούν. Η κουλτούρα που υπάρχει στη Ρόδο στην Αθήνα γιατί όχι και αλλού; Ζούμε τη δορυφορική εποχή, ενδεχόμενα γίνει και δική μας στο κοντινό μέλλον.

Πολιτικός γάμος, ισότητα της γυναίκας, αποποινικοποίηση της μοιχείας, νομιμοποίηση των αθλώσεων, κατάργηση της προίκας, διεθνής ειρήνη, αφοπλισμός, ξενολατρεία, ναρκωτικά, απανθρωπισμός (άνθρωπος=μηχανή=πράγμα) κυνήγι του χρήματος, πολιτικός αμοραλισμός, προστασία περιβάλλοντος, αλλαγή μορφών ενέργειας, κλονισμός εμπιστοσύνης, προσωπικών συμφέρον, ιδιοτέλεια, αγωνία του αγνώστου, ενδεικτικά για να φωτίσουμε τις νέες εθνικές και διεθνείς πολιτιστικές τάσεις, δοξασίες, αντιλήψεις, «καλές» ή «κακές».

Όπως προανέφερα, μειώθηκε η αντί-

σταση μας στο νέο, παράλληλα χαλάρωσαν οι κοινωνικοί κανόνες και αξίες. **Αποτέλεσμα της χαλάρωσης είναι η αμφισβήτηση. Ζούμε την εποχή που επικρατεί το σλόγκαν «κάνε ότι σου αρέσει» αντί του κανόνα «κάνε ότι πρέπει».** Παλαιότερα οι παραβιάσεις των ηθικών κανόνων και ηθικών επιταγών, ελογοκρίνοντο από τη στενή και ευρύτερη οικογένεια, την κοινωνία. **Θα θυμούνται πολλοί το έθιμο στο χωριό μας «του τραχανά».** Η κοινωνική παρέμβαση «τραγουδιστά» «επανάφεραν στην τάξη» με δημόσιο λοιδορισμό, άτομα ή ομάδες που παρέκλειναν από το «κάνε ότι πρέπει».

Ζούμε την εποχή του ατομικισμού. Είναι αλήθεια ότι η συλλογικότητα είναι στοιχείο περισσότερο κλειστών και παραδοσιακών κοινωνιών. Η δικαιολογημένη αλλωστε ανασφάλεια στο περιβάλλον, το ευρύτερο περιβάλλον, από τον καιρό μέχρι τις θεομηνίες, αρρώστιες, η ισχυρή παρέμβαση σ' αυτό (το περιβάλλον) η εξίσου αδύναμη αμφισβήτηση και πιθανή σύγκρουση με τους «ενηθροτισμένους» ισχυρούς θεσμούς, η αδυναμία εναλλακτικών ευκαιριών, ευνοούσαν την συλλογικότητα, σ' όλες τις κοινωνικές εκφράσεις.

Σήμερα το άτομο αισθάνεται χειραφετημένο, παρεμβαίνει δυναμικό στο περιβάλλον, ορθώνεται, εναντιώνεται, είναι οντότητα. Και έτσι γεννήθηκε ο ατομικισμός. Είναι παιδί του πολιτισμού μας. Άλλοι το βλέπουν καλό, άλλοι κακό και άλλοι και καλό και κακό.

Μέσα σ' αυτό το πνεύμα σ' αυτό το ρυθμό της ζωής, απλά υπάρχει ένας **επιφανειακός σεβασμός στις παραδοσιακές αξίες. Οι μεγάλοι αγωνιούν, οι μικρότεροι συντηρούν, οι ακόμα μικρότεροι ανέχονται, οι νεώτεροι αμφισβητούν και τα παιδιά....παίζουν.**

Ν' αναφέρουμε για τη φιλία; Αντιγράφω. «Σήμερα η φιλία δοκιμάζεται σκλη-

ρά μέσα στους νέους τρόπους ζωής που επέβαλε η τεχνική πρόοδος....Που να γνωρίσει άνθρωπος άνθρωπο; Μόνο εφήμερες προσωπικότητες βλέπει, που τις κατασκευάζουν η εμπορική, η πολιτική και η κοινωνική εξουσία. **Σήμερα η φιλία είναι σύμβαση που ενώνει τυπικά εκείνους που βρίσκονται στην ίδια περιοχή συμφερόντων....».**

Οι εξαιρέσεις δεν αποτελούν τον κανόνα.

Όλοι γνωρίζουμε ότι στο Κιστάρι, αρχίζουν η έχουν αρχίσει έργα που γιαυτά θα δαπανηθούν ποσά της τάξεως 15 δισ. δρχ. **Μπαίνουμε στη φάση Ιστορικών αλλαγών.** Αρχίζει η διαδικασία ποικιλόμορφων «αλυσιδωτών αντιδράσεων». Η ταχύτητα των αλλαγών πολύ κοντά, θα είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη από την υπάρχουσα. Την έκφραση «τι θα δουν ακόμα τα μάτια μου» ίσως θα την ακούμε συχνότερα. Η πολιτιστική μας ταυτότητα βάλλεται από πολλούς «πελέκεις».

Οι εξωτερικές επιδράσεις έχουν διασπάσει την κοινωνική αυτοεικόνα μας. Συναισθηματικά μας πονάει, λογικά όμως μήπως αποδεχόμαστε την πολιτιστική εθνοποίηση ή ακόμα διεθνοποίηση; Ποιά θέλουμε να είναι η αυτοεικόνα μας. Ο καθένας μας και όλοι μαζί είμαστε υπεύθυνοι. Οι αποφάσεις του σήμερα είναι οι επιλογές που προσδιορίζουν το πως θα είναι το δικό μας αύριο.

Γιάννης Καζούλλης.

Βιβλιογραφία

1. Θεμελιώσεις της Κοινωνιολογίας - Αρτεμης Εμμανουήλ
2. Οικονομική της Αναπτύξεως. Αθανασίου Κανελλοπούλου.
3. Μάνατζμεντ, οι λειτουργίες και ο χειρισμός του ανθρώπινου παράγοντα. Σώτου Δ. Μπούκη.
4. Οικονομικός Ταχυδρόμος τεύχος Φ. 34 (1790) του καθηγητή Γ. Δασκαλάκη.

Dec. 1988

Literary Article
Written by
Mary Pethakas

« SO WHERE'S THE BEEF? »

This piece of literature is written by a Greek Canadian who found herself enveloped on an island called Rhodes, south of Greece. (Keep in mind, this is a personal outlook.)

I have a very common name amongst many nationalities.

This was discovered in a very large industrial city which happened to be my place of birth and up-bringing. It was a cosmopolitan city meaning no one had a true identity since 95% of the people were with a mixed nationality.

This place taught you how to live amongst each other in a foreign country. Ethics, norms, and routines were slowly developed and established for these people, thus creating untrue identities. «WHAT NATIONALITY ARE YOU?» - a common question. (are you with me so far?)

I came during the summer season and I loved the heat.

Walking in a castle blew my mind. Those breath-taking views were graphics to me.

So this island of paradise had me going. It was a happening place, «A Room with a view». People asked for your name not your social insurance No. In a world where men and women walk past you in a mechanical function, this really matters.

I was brought up by society and it kept saying something...

«HE WHO DIES WITH THE MOST TOYS WINS».

True, for many people, but that was it, there was nothing more to it. Nothing significant.

Looking into things more seriously I discovered the wonderful world of «The Greek

System». I wasn't pleased to find out that there was no system. People worked according to when and how they felt. Business enterprises seemed to form a unit in so far as limited circular interior control is the designed activity.

Technology differs in what is known as state of the art as well. Mass production is centeralized and not completely developed and the country's import expense is obviously costly.

Minimum wage the cost of living has placed people in a panic thus, bringing about the pressure for abroad investments.

Tourism has an overwhelming influence on the basis of the country's economy.

The change in time is inevitable, something to keep in mind. The challenge is to recognize the country's potential.

Someone once told me about «finding the windows».

I realized that it doesn't necessarily apply entre-preneurs. It's for the individual. I try and base my goals upon this theory. You know who you are and I thank you.

People here live amongst each other in a different way. The first thing that I realized was the fact that Personal Privacy is not always respected. This particular norm is difficult to understand and accept on behalf of North Americans.

So what has me staying?

I walked into a house one day and each stone was placed by a great grandfather who gave it to his daughter. And this daughter married and gave birth within these stone walls. A child was raised and went to school where all the other children were.

This child has a grandchild now and one day soon, his grandchild is going to sleep on the same place where he once lay.

I never Knew something can last so long.

«...So Where is the beef?»

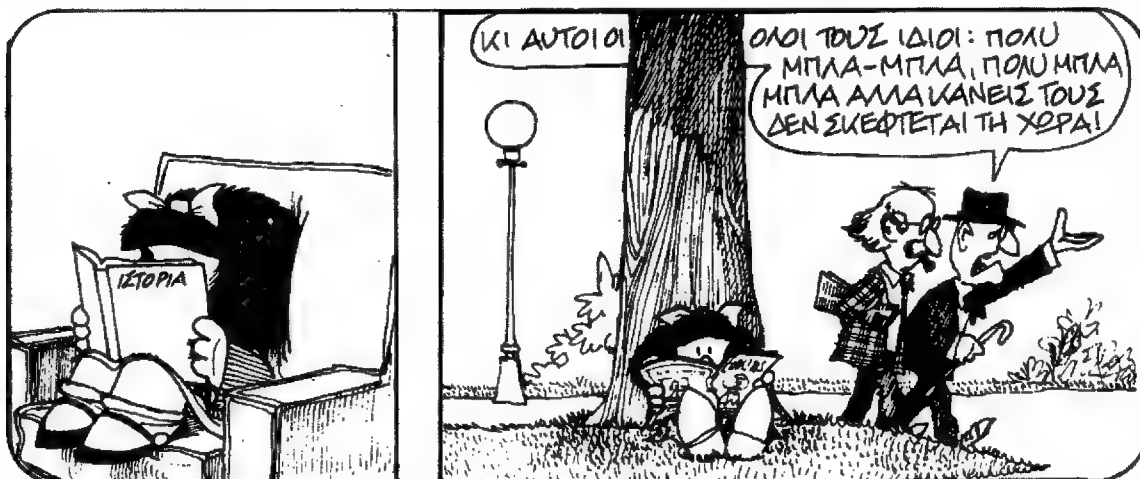
- It's Where You «Really» come from.

Το Ασκληπειό μπροστά στο 2.000

Ποιός από τους «οικοκυρέους» δηλ. τους «κοινωνικά υπεύθυνους» με άλλα λόγια τους οικογενειάρχες δεν έχουν συνειδητοποιήσει ότι οι «καφενειακές συζητήσεις» από το 1980 και μετά έχουν επικεντρωθεί στις αγωραπωλησίες ακινήτων, στην σύσταση του αναπτυξιακού συνδέσμου νότιας ρόδου και στην συνεχή και σταθερή μετακίνηση επισκεπτών μιας ημέρας από την βόρεια Ρόδο προς τις καθαρές, φιλικές, ησυχάζουσες, λαμπροβολούσες παραλίες του άλλου άκρου του νησιού μας. Ποιός από την νεολαία δεν έχει ανακαλύψει ότι πέρα από την Λίνδο, υπάρχουν και σε διάφορα χωριά εστίες νυκτερινής ζωής ποιά άτομο της τρίτης ηλικίας δεν έχει παρατηρή-

«αλλαγή» που πλησιάζει με την γοητεία της ονειρεμένης γυναίκας, που υπόσχεται ότι η αγνότητα της παιδικής της ψυχής και η ωριμότητα του κορμιού της θα τους ανήκει αρκεί να την δεχθούν χωρίς να ερευνήσουν την καταγωγή της και τον σκοπό της επίσκεψής της.

Την ίδια φανταστική γυναίκα μιά άλλη κοινωνική ομάδα οι τεχνοκράτες την αποκαλούν «οικονομική ανάπτυξη» και προσπαθούν με λογικές προφητείες που τις ονομάζουν «προγράμματα ανάπτυξης» να διαβεβαιώσουν τους ολιγόπιστους οραματιστές ότι η διαίσθηση τους και τα λογικά τους κατασκευάσματα που δίνουν λύσεις στις καθημερινές βιοτικές τους ανάγκες θα είναι οι οικονομι-

σει έστω και με τις ταλεπωρημένες φυσικές και πνευματικές του ικανότητες ότι η καλλιτέρευση της οικονομικής επιφάνειας των κοντινών ή των μακρινών συγγενών του δεν έχει εκπολιτίσει τις ατίθασες ορμές και προάγει τα αγαθά και κοινωνικά τους συναισθήματα; Όλες οι ηλικίες έχουν διεστανθεί με την βοήθεια του υποσυνείδητου ή έχουν διακρίνει μέσα από την ομίχλη που δημιουργούν οι οικονομικές δραστηριότητες, την

κές και κοινωνικές πραγματικότητες της επόμενης δεκαετίας.

Υπάρχει λοιπόν ομοφωνία ειδικών τεχνοκρατών και ανειδίκευτων βιοπαλεστών στο ότι η οικονομική και κοινωνική «αλλαγή» κατέθεσε αίτηση μεταδημοτέυσης στο δήμο νότιας Ρόδου και εγκρίθηκε χωρίς πολλές ανησυχίες η μόνιμη εγκατάστασή της στην περιοχή.

Είναι αυτή η απόλυτη ομοφωνία που πρέπει να ανησυχεί κάθε σκεπτόμενο

άτομο γιατί μέσα στην διαδικασία της ανάπτυξης δεν θα υπάρχει η κοινωνική ομάδα που θα μπορεί να προβλέπει και να προειδοποιεί για τις οικονομικές, κοινωνικές, ηθικές και περιβαλλοντολικές παρενέργειες που θα εποφθαλμιούν την ευτυχία των κατοίκων της νότιας Ρόδου.

Εμείς που επιθυμούμε να θεωρούμεθα μέλη της ομάδας που προβληματίζεται γιατί γνωρίζουμε ότι η ανεξέλεχτη οικονομική ανάπτυξη είναι δυνατό να δημιουργήσει συνθήκες κοινωνικές που θα αντιτίθενται στην ευτυχία και την ολοκλήρωση του ατόμου, επιχειρούμε να σκιαγραφήσουμε τη ζωή στην νότια Ρόδο και κατ' επέκταση στο Ασκληπιείο το 2.000 μ.χ. παίρνοντας σαν βάση τα συμπεράσματα των διαφόρων μελετών οικονομικής ανάπτυξης που έχουν συνταχθεί μέχρι σήμερα.

Είναι «ήλιου φαεινότερον» ότι το Γεννάδι είναι προορισμένο από την «μοίρα» και σχεδιασμένο από την κρατική μηχανή να μεταμορφωθεί σε οικονομικό και διοικητικό κέντρο της νότιας Ρόδου, η Κατταβιά να γίνει βιοτεχνικό πάρκο και σημείο εισόδου τουριστών, το Ασκληπιείο να αναδειχθεί σαν πηγή κατά κύριο λόγο μικρών ή μεγάλων επιχειρηματιών, η Απολακιά, η Λαχανιά, και η Μασαναγρός να μετατραπεί σε «κήπο της εδέμ» της νότιας Ρόδου.

ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΡΟΔΟΥ. ΑΝΑΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ:

Η νότια Ρόδος είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα ακολουθήσει τουλάχιστο τους ρυθμούς ανάπτυξης της βόρειας Ρόδου, καθ' ότι και η θέληση και η ικανότητα και η εμπειρία υπάρχει από τον κρατικό μηχανισμό άλλα και επιπρόσθετα η περιοχή συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις (φυσικές, πολιτιστικές, ιστορικές), που απαιτούνται για να προβληθεί και να κα-

θιερωθεί σαν τουριστικό θέρετρο.

Με αυτές τις υποθέσεις μπορούμε να υπολογίσουμε με βεβαιότητα ότι το 2.000 μ.χ. η περιοχή Ασκληπιείο μέχρι Καταβιά θα έχει ξενοδοχειακές μονάδες δυναμικότητας 20.000 κλινών, τα διάφορα καστήματα λιανικού και χονδρικού εμπορίου θα ανέλθουν στις 5.000, η βιοτεχνία από οικονομική άποψη θα είναι ασήμαντη και θα αποτελείται από μικρές μεταποιητικές μονάδες αγροτικών προϊόντων, και η γεωργία καθώς και η κτηνοτροφία θα συρρικνωθεί και θα παράγει ένα μικρό ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος της περιοχής, που κατά τους υπολογισμούς μας θα φτάσει τα 10 δις δρχ. τον χρόνο. Το παραπάνω ποσό των 10 δις δρχ. είναι ένας πολύ μεγάλος αριθμός, που θα ανακαταμεληθεί στις κοινότητες ανάλογα με την γεωγραφική του θέση, την ικανότητα και τις γνώσεις των κοινοτικών του συμβουλίων, την θέληση του καθώς και την οικονομική και πνευματική ικανότητα των κατοίκων τους.

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι μερικές κοινότητες δεν θα μπορέσουν να επωφεληθούν αρκετά από την οικονομική ανάπτυξη και θα παραμείνουν οι πτωχοί συγγενείς των υπολοίπων κοινοτήτων, με όλες τις γνωστές συνέπειες όπως π.χ. μετακίνηση κατοίκων.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ:

Το είδος και ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης μας διευκολύνει να υπολογίσουμε ότι οι ανάγκες σε εργατικό και επιχειρηματικό δυναμικό της περιοχής θα ανέρχεται σε 15.000 άτομα, από τα οποία 10% θα ασχολούνται με την γεωργία, κτηνοτροφία, 10% με την μεταποίηση, 15% με τις οικοδομικές εργασίες και το υπόλοιπο 65% στις υπηρεσίες δηλ. με τον τουρισμό, το εμπόριο και τις μεταφορές. Οι παραπάνω εξευρι-

θέντες αριθμοί είναι εντυπωσιακοί, διότι προσδιορίζουν τις σημαντικές μεταβολές που θα γίνουν στη περιοχή σε ότι αφορά τη σύνθεση του πληθυσμού, τα ατομικά εισοδήματα (μισθός, ημερομίσθια), και την κατοικία.

Από την τελευταία καταμέτρηση του πληθυσμού όλων των κοινοτήτων της νότιας Ρόδου βρέθηκε ότι ο συνολικός πληθυσμός ανέρχεται σε 3.000 άτομα περίπου, από τα οποία μόνο το 30% δηλ. 1.000 άτομα αποτελούν τον ενεργό οικονομικό πληθυσμό δηλ. εκείνους που μπορούν και θέλουν να εργασθούν σε όλους τους οικονομικούς τομείς δηλ. γεωργία, βιοτεχνία και υπηρεσίες.

Αν αναλογισθούμε ότι ο ρυθμός γεννήσεων σε σύγκριση με τους θανάτους είναι μικροί, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι μέχρι το 2.000 μ.χ. οι ανάγκες της περιοχής σε εργατικό δυναμικό, τα υψηλά σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ρόδο ημερομίσθια και οι επιχειρηματικές ευκαιρίες θα ωθήσουν τους κατοίκους της υπόλοιπης Ελλάδας να μεταδημοτεύσουν στις κοινότητες της νότιας Ρόδου. Αυτή η μεταδημοτέυσης θα είναι ο σπουδαιότερος παράγοντας που θα καθορίσει ποιές κοινότητες θα ακμάσουν οικονομικά και ποιές θα παρακολουθούν με κατάπληξη την εξέλιξη.

Τα κοινοτικά συμβούλια που θα προβλέψουν να επεκτείνουν τους οικισμούς τους θα προσελκύσουν το μεγαλύτερο μέρος των νέων μεταδημοτών, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη των χωριών τους μέσα από τις δραστηριότητες της οικοδόμησης και του εμπορίου.

ΤΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΤΟ 2.000 μ.χ.: Η οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του Ασκληπενού θα ακολουθήσει αυτήν της ευρύτερης περιοχής της νότιας Ρόδου και θα εξαρτηθεί κατά ένα μεγάλο μέρος από την ικανότητα εκείνων που θα διοι-

κούν κατά την περίοδο της επόμενης δεκαετίας. Η κοινότητα σαν διοικητική οντότητα έχει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να εξελιχθεί σε αξιόλογη οικονομική δύναμη σε σχέση πάντα με την περιοχή της νότιας Ρόδου καθ' ότι μέσα στα διοικητικά όρια περιλαμβάνονται αξιόλογες παραλιακές εκτάσεις, που η εκμετάλλευσή τους δηλ. η ανέγερση ξενοδοχειακών μονάδων από ιδιώτες, θα αποφέρει στην κοινότητα μόνο από τον φόρο παρεπιδεχόμενων ετήσιο εισόδημα της τάξης των εκατό εκατομμυρίων δρχ. Οι επιχορηγήσεις από το κράτος (πέρα από τα κονδύλια για τα βασικά έργα υποδομής) και τα έσοδα από άλλες πηγές θα είναι σημαντικά, γιατί οι ζητούμενες υπηρεσίες από τους ιδιώτες όπως για ύδρευση, για αποκομιδή των απορριμάτων, για φωτισμό κοινόχρηστων χώρων, από φόρο ακίνητης περιουσίας και πιθανόν από τις κοινότητες επιχειρήσεις θα αυξηθούν και θα αποδίδουν στην κοινότητα επιπρόσθετα εισοδήματα ύψους τουλάχιστον 50 εκατομμυρίων δρχ. Οι κρατικές επιχορηγήσεις για τα βασικά έργα υποδομής αναλογικά με την προϋπολογιζόμενη οικονομική δραστηριότητα της περιοχής θα ανέρχονται κατά προσέγγιση στα 100 εκατομμύρια δρχ. συνολικά λοιπόν η κοινότητα θα έχει έναν ετήσιο προϋπολογισμό 250 εκ. δρχ. που θα πρέπει να τον διαχειριστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διευκολινθούν οι κάτοικοι στην προσπάθειά τους να ευημερίσουν οικονομικά μέσα από την επιχειρηματική δραστηριότητα, να μην δημιουργηθεί το πρόβλημα της ρύπανσης των θαλασσών να διαφυλαχθεί η πολιτιστική κληρονομιά του χωριού, και να υπάρξει πρόνοια για την τρίτη ηλικία, τα παιδιά και την μερίδα των κατοίκων που για διάφορους λόγους δεν θα μπορέσουν να παρακολουθήσουν την εξέλιξη. Είναι πιθανόν βέβαια τα παραπάνω

εισοδήματα να αυξηθούν με προγραμματισμένη διαχείριση, αλλά και να μειωθούν εάν οι άλλες κοινότητες με διάφορες μεθοδεύσεις δημιουργήσουν την εντύπωση ότι διαθέτουν την φερεγγυότητα και την ικανότητα να υπηρετήσουν την υπόθεση της ανάπτυξης της νότιας Ρόδου.

Οι κάτοικοι του χωριού σαν ιδιώτες επιχειρηματίες θα συναντήσουν προβλήματα στην εξεύρεση των απαιτούμενων

ρισμός στην οικονομική εφημέρια του οικογενειάρχη Ασκληπενού θα αμβλυνθεί με την βοήθεια της κοινότητας και του κράτους.

Είναι γνωστό ότι κάθε οικονομική ανάπτυξη συνοδεύεται και από δυσάρεστα κοινωνικά φαινόμενα όπως π.χ. τα ναρκωτικά, οι κλοπές, η επαγγελματική πορνεία (φανερή ή καλυμμένη), και γενικά η χαλάρωση των ηθικών αξιών. Γι' αυτές τις ανεπιθύμητες εξελίξεις που και αν

κεφαλαίων για πάγια περιουσιακά στοιχεία και για κεφάλαιο κίνησης εάν δεν τους δοθεί η δυνατότητα να αποκτήσουν εισοδήματα μέσα από την ενοικίαση ή την πώληση ακινήτων με αποτέλεσμα να παραμείνουν οι καλοί και εργατικοί υπάλληλοι ή εργάτες των επιχειρήσεων της περιοχής.

Γι' αυτό και η κοινότητα πρέπει να δημιουργήσει τις κατάλληλες οικιστικές και πολιτιστικές προϋποθέσεις που θα διευκολύνουν ένα μέρος των 15.000 οικογενειών που είναι αναγκαίο να μετακινηθούν στην νότια Ρόδο, να επιλέξουν το χωριό σαν τόπο παραμονής τους. Η έλλειψη πείρας στον επιχειρηματικό τομέα θα είναι ένας επιπρόσθετος περιο-

ακόμα υποθέσουμε ότι είναι αδύνατο να αγγίξουν τους κατοίκους της νότιας Ρόδου, είναι επιβεβλημένο να ληφθεί πρόνοια ώστε να επισυμαίνονται γρήγορα και να καθορίζονται τα διορθωτικά μέτρα που θα προφυλάξουν την περιοχή από την ηθική και πολιτιστική άλλωση.

Η «λάγνα» γυναίκα που είναι γνωστή με το όνομα οικονομική ανάπτυξη μας δίνει το παρακάτω σαφές αλλά αυστηρό προειδοποιητικό μήνυμα: Μην με «**ΒΙΑΣΕΤΕ**» να μεγαλώσω πρόωρα χωρίς αγάπη και πρόνοια γιατί θα αναγκασθείτε να δοκιμάσετε και τους πικρούς καρπούς του δένδρου της ανάπτυξης.

Γιώργος Χατζημανώλης

Το ελαιόλαδο

Αιτίες που επηρεάζουν την ποιότητά του.
Υπο του Β. ΣΟΦΟΥ Γεωπόνου.-

Το χωριό μας λόγω του ότι είναι κατ' εξοχήν ελαιοπαραγωγικό έκρινε σκοπιμο και απαραίτητο να εκθέσω ορισμένες επιστημονικές σκέψεις μου πάνω στην όλη διαδικασία του λαδιού. (Παραγωγή μέχρι την κατανάλωση) για μια πιό ουσιαστική ενημέρωση των συγχωριανών μας πάνω στο σπουδαίο αυτό θέμα.

Είναι γνωστό σ' όλους μας ότι η κακή ή καλή ποιότητα του παραγωμένου ελαιολάδου δεν είναι μόνο πρόβλημα σωστής και υγιεινής διατροφής, αλλά είναι και θέμα οικονομικό, διότι η τιμή του εξαρτάται από τη ποιοτική κατάστασή του.-

Για να μπορέσουμε να εξασφαλίσουμε ελαιόλαδο αρίστης ποιότητας είναι απαραίτητο να έχουμε υπόψη μας ορισμένους παράγοντες που ο καθένας απ' αυτούς δρά με διαφορετικό τρόπο.

Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν την ποιότητα όχι μόνο στο στάδιο της επεξεργασίας του καρπού αλλά και σε προηγούμενα ή επόμενα στάδια που είναι ανάγκη να ξέρουμε προκειμένου να έχουμε σίγουρα ένα ποιοτικά άριστο προϊόν.

Στα στάδια αυτά είναι περιληπτικά τα εξής:

ΕΛΑΙΟΓΕΝΕΣΗ: Το λάδι αρχίζει ουσιαστικά να παράγεται μέσα στο ελαιόκαρπο μόλις ολοκληρωθεί η δημιουργία του πυρήνα (τέλος Αυγούστου) και συνεχίζει να αυξάνεται μέχρι τέλος Οκτωβρίου οπότε έχουμε και την υψηλότερη τιμή. Επειτα εξ' αιτίας της αύξησης του ελαιόκαρπου παρατηρείται μείωση του λαδιού, ενώ κατά τις αρχές Δεκεμβρίου η περιεκτικότητα του λαδιού αυξάνεται ξανά για να μειωθεί και πάλι καθώς πλησιάζει η πλήρης ωρίμανση του καρπού.

Κατά το στάδιο αυτό η ποιότητα του λαδιού επηρεάζεται κύρια από το κλίμα, τη θέση και το προσανατολισμό του ελαιώνα, το έδαφος και η ποικιλία.

Γενικά οι ορεινές περιοχές παράγουν καλύτερο λάδι. Επίσης ένα παρατεταμένο καλοκαίρι ευνοεί την συγκέντρωση του λαδιού στους καρπούς. Έχει επίσης παρατηρηθεί ότι αν από Αύγουστο μέχρι Οκτώβριο επικρατήσει ξηρασία χωρίς να έχουμε τη δυνατότητα ποτίσματος των δένδρων επέρχεται μείωση της περιεκτικότητας του λαδιού.

Επίσης οι πιό κατάλληλες τοποθεσίες για την εγκατάσταση ενός ελαιώνα είναι εκείνες που έχουν Νότια έκθεση στα ψυχρά κλίματα και ανατολικά ή δυτικά στα ζεστά κλίματα ώστε να έχει πολύ φως το δένδρο.

Όσον αφορά το έδαφος το πιό κατάλληλο είναι το ξηρό και ασβεστολιθικό και όχι το υγρό και το βαρύ.

Ανάμεσα στις ελληνικές ποικιλίες εκείνες που θεωρούνται κατάλληλες για τη παραγωγή καλής ποιότητας λαδιού είναι: Η Κορωνείκη, Μυρτολιά, Μαυρελιά κ.λ.π.

Τέλος παίζει σπουδαίο ρόλο στην ποιότητα του λαδιού και η καλή υγιεινή κατάσταση του δένδρου. Δεν είναι δυνατό από ένα άρρωστο δένδρο να περιμένουμε ένα καλής ποιότητας λάδι.

ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ

Η συγκομιδή μπορώ να πω ότι επηρεάζει καθοριστικά τη ποιότητα του παραγωμένου λαδιού και παίζει ρόλο όχι μόνο ο τρόπος συγκομιδής αλλά και ο χρόνος που γίνεται το ελαιομάζεμα.

Η πιό ιδανική περίοδος για τη συγκομιδή είναι η εποχή της ωρίμανσης όπου ο καρπός χρωματίζεται επιφανειακά και από πράσινος γίνεται ιώδης μέχρι μαύρος.

Όσο πιο ώριμος είναι ο καρπός τόσο πιο παχύρευστο λάδι παράγει. Ένα από τα πιο επίκαιρα και πολυσυζητημένα προβλήματα της Ελιάς είναι ο τρόπος συγκομιδής του ελαιόκαρπου.

Ο παραδοσιακός τρόπος ελαιοσυγκομιδής δηλαδή ο ραβδισμός θεωρείται ο χειρότερος τρόπος συγκομιδής της ελιάς.

Η μέθοδος επίσης της φυσιολογικής πτώσης του καρπού είναι μεν πολύ διαδεδομένη αλλά θα πρέπει να αποφεύγεται διότι ο υπερώριμος καρπός που πέφτει παράγει πάντα κακής ποιότητας λάδι.

Οποιοδήποτε όμως τρόπο και αν εφαρμόσουμε θα πρέπει απαραίτητα να χρησιμοποιούνται δίκτυα συλλογής διότι όταν ο καρπός μαζεύεται από το έδαφος η ποιότητα του λαδιού υποβαθμίζεται - κόμη περισσότερο (αύξηση οξύτητας, δυσάρεστες οσμές κ.λ.π.).

Τα τελευταία χρόνια άρχισε να επικρατεί η μέθοδος συγκομιδής του ελαιόκαρπου με δόνηση των δένδρων ή των κλάδων με ειδικούς δονητές.

Τέτοια μηχανήματα κυκλοφορούν αρκετά στην αγορά και τα οποία ακόμα παρακολουθούνται και δεν μπορούμε να πούμε μέχρι σήμερα πιο είναι το καταλληλότερο ή αν η μέθοδος αυτή είναι η συμπεριρότερη από άποψη οικονομική και φυσιολογίας των δένδρων.

Ο καλύτερος αλλά και ο πιο αντιοικονομικός τρόπος είναι το μάζεμα των ελιών με τα χέρια (με άρμεγμα).

Η μέθοδος αυτή που χρησιμοποιείται κυρίως για τις επιτραπέζιες ελιές εξασφαλίζει υψηλής ποιότητας λαδιού διότι ο καρπός δεν τραυματίζεται και ούτε χρειάζεται πλύσιμο.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ - ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ

Η αποθήκευση του ελαιόκαρπου πρέπει να γίνεται μέσα σε σακκιά η δε μεταφορά του δεν πρέπει να γίνεται σε καμιά

περίπτωση χύμα ούτε και τα σακκιά να στιβάζονται υπερβολικά γιατί το προϊόν συμπιέζεται, τραυματίζεται, δεν αερίζεται κανονικά και αναπτύσσονται μύκητες με αποτέλεσμα την αλοιώση της ποιότητας του λαδιού.

Η αποθήκευση όμως δεν πρέπει να είναι παρατεταμένη γιατί δημιουργεί προϋποθέσεις αλλοίωσης του λαδιού ιδιαίτερα αν γίνεται κάτω από κακές συνθήκες και αν ο καρπός είναι τραυματισμένος.

Όταν ο καρπός πάει για επεξεργασία στο ελαιοτριβείο θα πρέπει να μεριμνήσουμε να είναι απηλλαγμένος από φύλλα και χώματα διότι η άλεσή τους με τον καρπό δίνουν μια πικρή γεύση στο ελαιόλαδο. Ενώ αν τα φύλλα είναι πολλά το λάδι αποκτά και ένα έντονο πράσινο χρώμα (λόγω χλωροφύλλης) το οποίο δεν είναι αρεστό στον καταναλωτή. Επί πλέον η χλωροφύλλη με την επίδραση του φωτός διευκολύνει το στράγγισμα του λαδιού.

Μετά την παραλαβή του λαδιού από το ελαιοτριβείο θα πρέπει να το αφήσουμε σε ηρεμία για κάποιο χρονικό διάστημα για να κατακαθίσουν όλες οι ξένες ουσίες που έχει συμπαρασύρει.

Τέλος για την καλύτερη διατήρηση του λαδιού θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ορισμένες λεπτομέρειες πολύ χρήσιμες για να διατηρήσουμε το λάδι σε άριστη ποιότητα.

Αυτές είναι:

- Δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται αντλίες για τις μεταγγίσεις του λαδιού γιατί ενσωματώνεται αέρας στη μάζα του.

- Το λάδι πρέπει να αποθηκεύεται σε στεγανά δοχεία αδιαπέραστα σε φως και αέρα αλλά πρέπει να βρίσκονται σε χώρους που φωτίζονται και αερίζονται καλά, αλλιώς διευκολύνεται η ανάπτυξη της μούχλας και το λάδι παίρνει μία δυσάρεστη οσμή.-

Βιβλίο - παιδί - Βίντεο

Όσο και αν σας φαίνεται περίεργο, βίντεο παιδικό βιβλίο σημειώστε Χ.

Στην εποχή λοιπόν των κομπιούτερς, των διαστημικών ταξιδιών, της δορυφορικής τηλεόρασης, τα παιδιά στις πόλεις και στα χωριά ξυπνούν με ηλεκτρονικά ξυπνητήρια, κοιμούνται με τις «μαγικές εικόνες του βίντεο», αλλά και πολλά δεν απαρνιούνται το βιβλίο. Το μεγάλο ερώτημα που τίθεται αυτή τη στιγμή είναι, το πιο από τα δύο είδη θα επικρατήσει στο άμεσο μέλλον και τι επιπτώσεις θα έχει στην διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Η απάντηση στο ερώτημα, δεν μπορεί να δοθεί αυτή τη στιγμή, θα φανεί όμως καθαρά στο πέρασμα του χρόνου. Βέβαια η εκλογή ανάμεσα στο θέαμα και στη λογοτεχνία δεν ανήκει αποκλειστικά στο παιδί. Μεγάλη ευθύνη φέρουν και οι γονείς. Οι γονείς είναι αυτοί που κινούν τα νήματα της διαπαιδαγώγησης και της κουλτούρας.

Αυτοί είναι που θα γείρουν την ζυγαριά στο ένα ή στο άλλο μέρος ή θα την κρατήσουν ισορροπημένη. Δεν είναι τυχαίο το ότι από τα παιδιά της ίδιας ηλικίας και του ίδιου διανοητικού επιπέδου,

άλλα βλέπουν μανιωδώς βίντεο, άλλα διαβάζουν λογοτεχνικά βιβλία και άλλα προτιμούν να παίζουν κρυφτό ή κυνηγητό.

Ίσως είναι δύσκολο να πει κανείς με κατηγορηματικό τρόπο, ότι το βίντεο είναι επιβλαβές για το παιδί. Χωρίς αμφιβολία όμως δεν είναι και ο ιδανικότερος τρόπος διαπαιδαγώγησης.

Μάλλον θα πρέπει να μιλήσουμε για την κακή ή την καλή χρήση του βίντεο, όπως λέμε για το καλό ή το κακό βιβλίο. Βέβαια μιά καλή παιδική ταινία, βοηθά εξίσου όσο ένα ποιοτικό παιδικό βιβλίο. Είναι θετικό ότι πολλά παιδιά αγοράζουν βιβλία όπως «**τα παραμύθια του Αντερσεν**» «**οι μύθοι του Αισώπου**», «**Ελληνική μυθολογία**» «**του Ολιβερ Τουϊστ**», «**το ταξίδι του Κολόμβου**» και άλλα πολλά. Είναι όμως και αρνητικό αν όχι φυσικό να βλέπει ένα παιδί ταινίες του στιλ «**Ράμπο**», «**Καράτε**», «**Θρίλερ**» και γενικά ακατάλληλες για την ηλικία του. Καλόν λοιπόν είναι οι γονείς και όχι τα παιδιά να διαλέγουν βιντεοκασέτες από τα βίντεο κλάμπ.

Επίσης καλό είναι να μην βλέπουν μαζί

γονείς και παιδιά τις λεγόμενες ακατάλληλες ταινίες. Και τέλος οι γονείς να δωρίζουν όλο και περισσότερο στα παιδιά τους βιβλία.

Ας δούμε όμως ορισμένα ανεπίσημα στατιστικά στοιχεία που συγκέντρωσα από την πόλη της Ρόδου.

- Οι πωλήσεις βιντεοκασετών με παιδικές ταινίες παρουσιάζουν συνεχώς μία ανοδική πορεία.

- Οι πωλήσεις παιδικών βιβλίων βρίσκονται σε άνοδο τα τελευταία χρόνια, αλλά από το 1987 με την εμφάνιση των δεκάδων βίντεο κλάμπ και μετά, σταθεροποιήθηκαν ή και μειώθηκαν ελάχιστα.

Αρα μέχρι στιγμής υπάρχει μία ισορροπία μεταξύ του βίντεο και του παιδικού βιβλίου.

Τέλος ας κλείσουμε το θέμα με μία υπενθύμιση. Καλώς ή κακώς ζούμε στον κόσμο του βίντεο και της τηλεόρασης.

Δηλαδή ο άνθρωπος διαθέτει ένα τεράστιο εκπαιδευτικό μέσο, που χρειάζεται υπευθυνότητα, σοβαρότητα και σύνεση, για να δίνει σωστά και χρήσιμα μηνύματα στην κοινωνία και κυρίως στον τρυφερό και τόσο ευαίσθητο κόσμο του παιδιού.

Μανώλης Αλεξίου Πλαστρούγγης

Το παιδί μπροστά στη μεγάλη απόφαση

— Επιλογές αποφάσεις στο τέλος κάθε βαθμίδας —

Από την αρχή κιόλας της ζωής του παιδιού, αρχίζει και η έγνοια της οικογένειας για το μέλλον του.

Η έγνοια αυτή βέβαια παίρνει συγκεκριμένα μορφή, όταν το παιδί πλησιάζει την τελευταία τάξη της υποχρεωτικής εκπ/σης, δηλαδή την Τρίτη Γυμνασίου και κορυφώνεται συνήθως στις τελευταίες τάξεις του Λυκείου.

Είναι τότε που μαθητές και γονείς βρίσκονται μπροστά στη σοβαρή απόφαση: Τι θα κάνει το παιδί στη συνέχεια;

Θα σταματήσει εδώ τις σπουδές του ή θα τις συνεχίσει;

Αν τις συνεχίσει, τι είδους εκπ/ση θα διαλέξει; Κι αν σταματήσει, με τι θα ασχοληθεί;

Η απόφαση που θα πάρει το παιδί, ιδιαίτερα τέλος της Γ' Γυμνασίου, έχει ίσως καθοριστική σημασία για το μέλλον του. Το αν θα σταματήσει το σχολείο με το τέλος της υποχρεωτικής εκπ/σης ή θα συνεχίσει και σε ποιο τύπο εκπ/σης, έχει άμεση σχέση με το τι θα κάνει στη συνέχεια της ζωής του σαν ενήλικος. Η συγ-

κεκριμένη δηλαδή απόφαση θα καθορίσει αντίστοιχα το είδος και το επίπεδο της επαγγελματικής του αποκατάστασης και συνεπώς, ως ένα σημείο, τον τρόπο της μελλοντικής του ζωής.

Αυτό δεν σημαίνει βέβαια πως συμφωνεί κανείς με τη δημιουργία άγχους μέσα στο σπίτι σε τόσο πρώιμο στάδιο της πορείας του παιδιού, όμως η ανησυχία γονιών και παιδιών είναι απόλυτα κατανοητή και δικαιολογημένη, γιατί το πρόβλημα και επαρκές είναι και πολύπλευρο και με συνέπειες απώτερες.

Η λήψη απόφασης: Κεντρικό πρόβλημα στην κρίσιμη φάση της εφηβικής ηλικίας.

Πρώτα απ' όλα ένα παιδί που φοιτά στην Τρίτη τάξη του Γυμνασίου βρίσκεται ήδη μέσα στην κρίσιμη φάση της εφηβικής ηλικίας. Ούτε τελείως παιδί είναι πιά ούτε ακόμα έχει οριμάσει και έχει να αντιμετωπίσει τα πρόσθετα προβλήματα αυτής της ηλικίας.

Ο μεταβατικός χαρακτήρας αυτής της ηλικίας καθρεφτίζεται και στη συμπερι-

φορά των γονιών απέναντι στο παιδί που άλλοτε του φέρονται σαν να είναι παιδί και άλλοτε σαν να είναι μεγάλος (π.χ. «είσαι μικρός-μικρή ακόμα» ή «μην κάνεις σαν παιδί»), στάση που μπορεί να του επιτείνει τη σύγχυση, στην οποία ίσως βρίσκεται.

Εξ άλλου οι βιολογικές μεταβολές που παρουσιάζονται σ' αυτή την ηλικία, αποτέλεσμα της γενετήσιας ωρίμανσης, έχουν σοβαρό αντίκτυπο στο ψυχισμό του νέου ατόμου. Η εικόνα που είχε θαμιαία σχηματίσει για τον εαυτό του στη παιδική του ηλικία αρχίζει να αλλάζει κάτω από την επίδραση των ραγδαίων σωματικών μεταβολών και ο έφηβος ανήσυχος αναρωτιέται, για το «ποιός πραγματικά είναι».

Συχνές είναι σ' αυτή την ηλικία οι συναισθηματικές εκρήξεις, οι μεταπαύσεις στη διάθεση και τη συμπεριφορά, μία επιθυμία απομόνωσης και πάνω από όλα, μία έντονα κρητική διάθεση αμφισβήτησης των πάντων, διάθεση αποδέσμευσης από την οικογένεια ανεξαρτοποίησης. Ολ' αυτά συχνά τον φέρνουν σε αντίθεση ή και σύγκρουση με γονείς και δασκάλους και δημιουργούν καταστάσεις που απαιτούν πολύ λεπτούς χειρισμούς.

Αν σκεφτούμε τώρα ότι το παιδί ακριβώς σ' αυτήν την κρίσιμη ηλικία βρίσκεται κάτω από την πίεση της ανάγκης για σοβαρές αποφάσεις, καταλαβαίνουμε ότι χρειάζεται στήριξη περισσότερο ίσως από κάθε άλλη φάση της ζωής του.

Με ποιές μορφές μπορεί να εμφανιστεί το πρόβλημα της λήψης απόφασης.

Θα μπορούσαμε στο σημείο αυτό να αναφέρουμε κάποια από τα προβλήματα που συχνά αντιμετωπίζει το παιδί στο θέμα της λήψης αποφάσεων για την παραπέρα πορεία του στο τέλος της υποχρεωτικής εκπ/σης.

Συνηθισμένο είναι το φαινόμενο να μας μιλάει κάθε φορά για ένα διαφορετικό επάγγελμα που του αρέσει και που συχνά δεν έχει καμιά σχέση μ' αυτό που μας έλεγε την προηγούμενη. Ή να δηλώνει ανεδαφικές για τους γονείς του προτιμήσεις, καθώς έλκεται από επαγγέλματα αίγλης της εποχής μας, όπως π.χ. του δημοσιογράφου, του ποδοσφαιριστή του ηθοποιού, του ψυχολόγου κ.λ.π.

Μιά τέτοια συμπεριφορά του παιδιού δεν θα' πρεπε να μας παραξενεύει εφ' όσον είναι γνωστό το πλήθος και η ποικιλία των επιδράσεων που δέχεται καθημερινά. Οι πληροφορίες σχετικά με τα επαγγέλματα έρχονται στο παιδί τυχαία, απρογραμμάτιστα και αποσπασματικά κι αυτό είναι επόμενο να του δημιουργεί σύγχυση (π.χ. μπορεί να πληροφορείται για το ίδιο επάγγελμα από συνομήλικους, από το συγκενικό, το φιλικό του κύκλο ή τα μέσα μαζικής ενημέρωσης).

Οι πληροφορίες δηλαδή μπορεί να είναι όχι απλώς διαφορετικές αλλά και αλληλοσυγκρουόμενες.

Δυσκολότερη ίσως παρουσιάζεται η περίπτωση που το παιδί μας δηλώνει ότι δεν ξέρει τι θέλει και μας ζητάει να του πούμε τι να κάνει ή ακόμα χειρότερα, όταν δείχνει φανερά αδιαφορία για το τι θα κάνει στο μέλλον.

Εκείνο όμως που δεν πρέπει να ξεχνούμε είναι ότι η εκλογή επαγγέλματος είναι υπόθεση που αφορά πρώτα το ίδιο το παιδί κι' ότι ο ρόλος των παιδιών στην απόφαση αυτή είναι να σταθούν δίπλα του: όχι να επιβάλουν την άποψή τους ούτε όμως και να το αφήσουν τελείως αβοήθητο.

Χατζηλαζάρου Αγαπητός

Βιβλιογραφία: ΣΕΠ, Λυκείου (σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός).

Αποχαιρετισμός του 1988 μ' ένα τραγούδι

Σύντομος Απολογισμός της Ελληνικής Δισκογραφίας Του Δ. Διαμαντή

- Να μιλήσουμε λοιπόν για το Ελληνικό Τραγούδι έτσι όπως (αφού δεν το τραγουδάμε πιά) αποτυπώθηκε στους δίσκους παραγωγής 1988.

Μόνο ποιό τραγούδι να μιλήσουμε; Δηλαδή ποιό είναι σήμερα το Ελληνικό Τραγούδι;

* Το παραγόμενο για μεταμεσονύχτια κατανάλωση (κοινώς «σκυλάδικο») ή μήπως το γνήσιο λαϊκό που σπανίζει δραματικά στις μέρες μας; (Δεν υπάρχει πιά κι ο Τσιτσάνης για να σώσει την κατάσταση).

* Το έντεχνο Ελληνικό τραγούδι, επίγονος της χρυσής δεκαετίας του 60 που κατηγορείται συνήθως ως επιτηδευμένο και «κουλουριάρικο» ή το ελαφρύ και ελαφρολαϊκό που μόνο Ελληνικό δεν είναι; (ας είναι καλά η Λατινική Αμερική, η Γαλλία, η Ιταλία).

* Μήπως το δημοτικό που μόνο μπασταρδεμένο σε γλέντια το ακούμε ή τέλος το ηλεκτρικό σύγχρονο Ελληνικό Τραγούδι που μερικοί χωρίς θράσος το αποκαλούν ροκ;

Διόλου προφανή τα πράγματα δηλαδή. Γι αυτό ας ξεμπερδέψουμε προς το παρόν με μία μαγική πρόταση:

«Ελληνικό τραγούδι: κάθε τι το ελληνόφωνο»: Ξέρετε από τις μπελάδες γλυτώνει αυτή η διατύπωση;

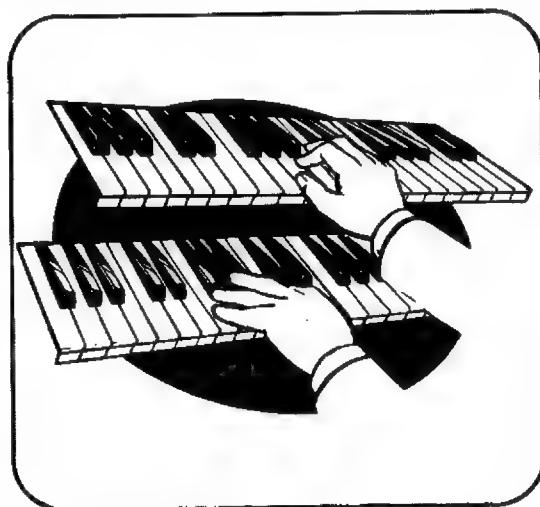
1988 λοιπόν και τα είδωλα για τα 15 χρόνια Ελληνόπουλα είναι ο Πασχάλης (ναι μην τρομάζετε!) και η Αλεξία....

Το ηλεκτρικό τραγούδι με τους περισσότερους εκπροσώπους του έδωσε το δισκογραφικό παρόν με μηδαμινά αποτελέσματα. Ισοπεδωτικός ήχος χωρίς εξέλιξη, κακός στίχος σλόγκαν και πολλή έπαρση. Εξαιρέσεις ελάχιστες με κα-

λύτερους: τους Φατμέ και το ώριμο «Ταξίδι» τους.

Το νέο «λαϊκό» τραγούδι με σύντομη ημερομηνία λήξης έκανε το γύρο στις πίστες των κέντρων ανάμεσα σε μαραμένες γαρδένιες και γύψινα πιάτα.

Ξεχώρισαν για την ευπρέπεια των τραγουδιών τους ο Χρήστος Νικολόπουλος και ο Τάκης Μουσαφίρης αν και η συχνότητα με την οποία κυκλοφορούν δίσκους τους οδηγεί σε ευκολίες και επαναλήψεις.

Καλύτερος λαϊκός δίσκος τη χρονιά που πέρασε ο «Ελεύθερος» του Στ. Καζαντζίδη για την ειλικρίνεια της έκφρασης και τα κλασικά θέματα στο στίχο και τον ρυθμό των τραγουδιών του.

Οι μεγάλοι συνθέτες δεν μίλησαν το 1988 Μουσικά εννοώ, γιατί ο Μίκης π.χ. μέσα στη χρονιά έκανε τα πάντα εκτός από καινούργια τραγούδια. Ο Δ. Σαββόπουλος από το 1984 που έβγαλε τα «τραπεζάκια έξω» απέχει και ο Νίκος Ξυδάκης που μας έδωσε τον Καλύτερο δίσκο του 1987 (κοντά στη δόξα μια στιγμή) ετοιμάζεται για το 1989.

Ο Μάνος Χατζιδάκης μόλις που πρόλαβε τη τελευταία στιγμή και με το Νίκο Γκάτσο έδωσαν τους «Μύθους μιας γυναίκας» με τη Νάνα Μούσχουρη και ο Στ. Ξαρχάκος αρκέστηκε στην ομολογουμένως ενδιαφέρουσα «Συναυλία» με τον Γ. Νταλάρα και τη Δ. Γαλάνη (παλιά τραγούδια νέες εκτελέσεις).

Ευχάριστη έκπληξη της χρονιάς ο δίσκος του Στ. Κραουνάκη «Μαμά γερνάω» με την Τάνια Τσανακλίδου. Στο άλμπουμ αυτό η στιχουργός Λίνα Νικολακοπούλου έδωσε τον πιο μεστό σύγχρονο στίχο στο Ελληνικό Τραγούδι. Στο χώρο των τραγουδιστών ξεχώρισε η περίπτωση του Γ. Νταλάρα.

Χωρίς καινούργιο δίσκο αλλά με συμμετοχές σε δουλειές νέων συνθετών (Γ. Ζήκας, Κ. Καλδάρας) κατάφερε με τρεις κυκλοφορίες-ζωντανές ηχογραφήσεις (το Ελληνικό Πρόσωπο του Γ. Νταλάρα-Συναυλία, Άξιον Εστί) να αποδώσει όλο σχεδόν το «ιστορικό» υλικό του έντεχνου τραγουδιού με τους τρεις κορυφαίους δημιουργούς (Χατζιδάκη, Ξαρχάκος, Θεοδωράκης) ιδιαίτερη μνεία αξίζει στην υπέροχη Ελλη Πασπαλά για τις ερμηνείες που μας χάρισε στο δίσκο της «Κάτω από τη λάμψη του φεγγαριού».

Να σημειώσουμε τέλος τις πολλές

επανεκδόσεις και τ' αφιερώματα (Σοφία Βέμπο, Μάρκος Βαμβακάρης, Σωτηρία Μπέλλου, Γιάννης Παπαϊωάννου, Γιώργος Μητσάκης, Θόδωρος Δερβενιώτης) που παρά την προχειρότητά τους μας γνωρίζουν κάποιες σημαντικές σελίδες της ιστορίας του Ελληνικού Τραγουδιού.

ΔΙΣΚΟΙ ΠΟΥ ΑΞΙΖΟΥΝ ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΗ ΔΙΣΚΟΘΗΚΗ ΣΑΣ

(Η σειρά δεν είναι αξιολογική)

1. «Μαμά Γερνάω» Στ. Κραουνάκης
Λ. Νικολακοπούλου-Τ. Τσανακλίδου
2. «Κάτω από τη λάμψη του φεγγαριού»
Ελλη Πασπαλά
3. «Μύθοι μιας Γυναίκας» Μ. Χατζιδάκης
Ν. Γκάτσος-Ν. Μούσχουρη
4. «Ελεύθερος» Στ. Καζαντζίδης
5. «Ταξίδι» Φατμε
6. «Συναυλία» Στ. Ξαρχάκος
Γ. Νταλάρας-Δ. Γαλάνη
7. «Δικαίωμα» Αλκ. Πρωτοψάλτη
8. «Νυχτερινή Κυβέρνηση» Κ. Καλδάρας
9. «Η νύχτα θέλει Ερωτα»
Χρ. Νικολόπουλος-Α. Παπαδόπουλος
Χ. Αλεξίου
10. «Κράμα» Γ. Ρωμανός

Νέο Κύμα (Δεκαετία του 60)

κι ενώ κυριαρχεί το ρεμπέτικο και το βαρύ λαϊκό τραγούδι στον τότε χώρο της μουσικής, δειλά-δειλά στην αρχή για να ξεθαρέψει και να μεσουρανήσει αργότερα εμφανίζεται ένα νέο είδος τραγουδιού.

Νέο κύμα. Ίσως η μεγάλη επιτυχία του να οφείλεται στο ότι οι συνθέτες του και οι στιχουργοί του κατάφεραν με την μουσική και τους στίχους τους να αγκα-

λιάσουν όλες τις ανησυχίες της νεολαίας στην πολιτική, στον έρωτα, στην εξίσωση.

Ο πολύ προσεγμένος στίχος που μπορεί ανεπιφύλακτα να χαρακτηριστεί ποίηση έχει μιά ξέχωρη γλυκύτητα και μιά τολμηρή γλαφυρότητα που φλερτάρει τ' ανήσυχα νιάτα του 60 και τα κερδίζει. Η μελωδία χωρίς νάναι πολύπλοκη είναι ξεχωριστά όμορφη.

Αγκαλιάζει τα λόγια του τραγουδιού και τα «ντύνει».

Τώρα η κιθάρα από κομπάρσος γίνεται πρωταγωνίστρια και το μπουζούκι δεν έχει τον πρωταρχικό ρόλο αλλά μία παρουσία αρκετά αισθητή. Το πιάνο αντικαθιστά το αρμόνιο και το ακορντεόν. Ενώ ένα φλάουτο ή μία φουσαρμόνικα συμπληρώνουν και συντελούν στην ομορφιά της μελωδίας.

Ομως κάθε τι καλό είναι και αυθεντικό στο χρόνο.

Ακόμα και σήμερα τριάντα σχεδόν χρόνια μετά την πρώτη του εμφάνιση το νέο κύμα έχει πιστούς φίλους.

Κατάφερε να γίνει κλασικό στο είδος του. Η Καίτη Χωματά, η Πόπη Αστεριάδη, ο Λάκης Παπάς, η Αρλέττα, άφησαν την

υπογραφή τους και κληροδότησαν όλους τους φίλους της ποιοτικής μουσικής πλουσιοπάροχα.

Η Αλέκα Μαβίλη η Κυρρανά η Θεοχάρη και τόσοι άλλοι στόλισαν το πεντάγραμμο με τα δώρα της φωνής τους.

Εκτός από μερικούς που κατάφεραν να προσαρμοστούν οι υπόλοιποι έσθυσαν άδοξα, γιατί θέλησαν να παραμείνουν ίδιοι όπως τότε γιατί δεν άφησαν την εκάστοτε μόδα και τις πρόσκαιρες επιτυχίες να επηρεάσουν ούτε και το δικαίωμα να επιλέγουν τι θα τραγουδούν. Τα τραγούδια τους όμως θα παραμείνουν γιατί σίγουρα ότι είναι ποιοτικό δεν φοβάται ούτε τη μόδα ούτε το χρόνο.

Φλώρα Πελεκάνου

Προσευχή

Είναι πουλί η προσευχή που κελαδεί με χάρη
και χαίρονται οι άγγελοι στην πόλη σαν προβάλλει

•

Γρήγορα φεύγει και έρχεται στο Θρόνο φτερουγίζει
και μια φωνή ακούεται που το καλοσωρίζει

•

Στην ησυχία της νυκτός την τραγουδούν τα στέρια
η προσευχή τους έρχεται μες στα δικά μας χέρια

•

Σε ξεκουράζει η προσευχή από τη βιοπάλη
για μιας ξεχνάς τα θάσανα, χάρη σε περιβάλλει

•

Η προσευχή σε ανυψεί και θγαίνεις και γνωρίζεις
ουράνια επίπεδα που αλλιώς δεν αντικρύζεις

•

Σε συγκινεί η προσευχή ξεχνάς τα περασμένα
και με λαχτάρα στέκεσαι δίπλα εις τον καθένα

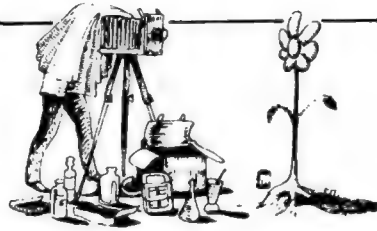
•

Διώχνει τον πόνο η προσευχή το σώμα ανακουφίζει
παίρνει το πνεύμα δύναμη κι αδιάκοπα αρμενίζει

Θεονιά Εγγλέζου

ΦΩΤΟ...

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Μετά την παρουσίαση του Παναγιώτη Σακκελλαρίδη και του Νίκου Κυραμαριού στο 6ο & 7ο τεύχος αντίστοιχα φιλοξενούμε τώρα στο «Αφιέρωμα» μας το ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΖΑ.

Διατηρώντας πολλά χρόνια τώρα το φωτογραφείο του στη Ρόδο προσπαθούσε να βγάλει τα προς το ζειν απ' το μεράκι του για τη φωτογραφία.

Σίγουρα ο μπάρπα-Γιάννης δεν έκανε το μαγαζί του ποτέ ένα μεγάλο φωτογραφικό κατάστημα, ούτε μπορούμε να πούμε ότι «εμπορικοποιήθηκε».

Μας έδωσε φωτογραφίες μοναδικές σε ομορφιά συνδυάζοντας την εκδρομή, την περιπλάνηση με την φωτογράφιση. Πέρυσι στη Ροδιακή Επαυλη πραγματοποίησε μία μεγάλη φωτογραφική έκθεση

με ασπρόμαυρες και έγχρωμες φωτογραφίες που το τοπίο και η νεκρή φύση κυριαρχούσαν στα θέματά του.

Θυμάμαι τότε τον Μπαρπα-Γιάννη με το απλό του ντύσιμο, σε μία στιγμή προσωπικής του έκρηξης να μου λέει:

«Το μόνο που επιθυμώ είναι να ζήσω μόνος σε ένα χωράφι μακριά από την κοινωνία. Τόσο πολύ τη συμπαθάω...»

Ας δούμε όμως τι μας έγραψε ο ίδιος ο Γιάννης Κοζάς για τη ζωή του και τη φωτογραφία.

Γεννήθηκα το 1919 στη Σύμη.

Πήγα σχολείο μέχρι 4η εξαταξίου γυμνασίου και όταν τα σχολεία γίνισαν Ιταλικά κατ' εντολήν του Μουσολίνι έφυγα από

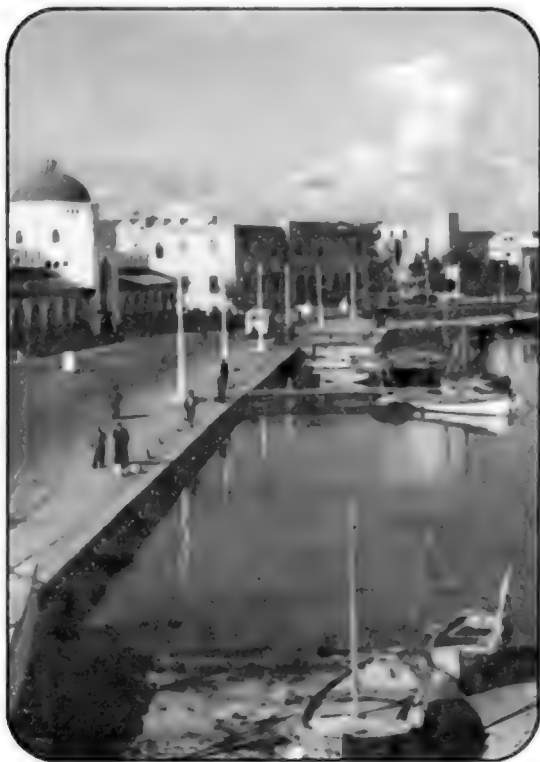
το σχολείο και επεδόθηκα στην φωτογραφικήν τέχνη.

Ο πατέρας μου ήταν κοσμηματογράφος του Πολυτεχνείου Αθηνών. Εχει διακοσμήσει αρκετές εκκλησίες στην Κάλυμνο και Ρόδο και τελευταία επεδόθη στην φωτογραφική τέχνη την οποία έμαθε από τον θείο μου Φιλήρατο Πάχο. Κοντά λοιπόν στον πατέρα μου και ακολουθώντας τον Παναγιώτη Σακελλαρίδη έμαθα και γω την φωτογραφικήν τέχνη. Κατ' αρχάς στο στούντιο (πορτρέτα) και συνάμα φωτογραφίσεις τοπίων και ακολουθώντας επεδόθηκα μόνο στο τοπίο το οποίο συμπάθησα ιδιαιτέρως, διότι στο τοπίο θαυμάζεις τη φύση δηλαδή το δημιούργημα του θεού ενώ μέσα στην κοινωνία βλέπεις καθημερινά τη διπροσωπία του σημερινού ανθρώπου και το κυριώτερο ότι ο σημερινός άνθρωπος δεν ασχολείται πολύ με την τέχνη ή την επιστήμη παρά μόνο με το χρήμα. Σήμερα

τον άνθρωπο τον μετράνε με το χρήμα. Στο τοπίο πρόσεχα πολύ τον φωτισμό, ανάλογα με το θέμα έβαζα τον κατάλληλο ωτισμό για να αποδόσει καλύτερα και να δείχνει ζωντάνια. Σήμερα δυστυχώς οι περισσότεροι ή σχεδόν όλοι οι φωτογράφοι ενδιαφέρονται μόνο για το θέμα και αδιαφορούν για τον φωτισμό.

Εκδρομές έχω κάμει άφθονες πότε με τα πόδια και πότε με ποδήλατο. Εχω γυρίσει όλη τη Κάλυμνο, Σύμη, Ρόδο, Καστελλόριζο και Κω. Μ' αρέσει να θαυμάζω τη φύση και να την αποθανατίζω με τον φακό μου. Εχω γυρίσει άφθονες παραλίες, εκκλησίες και μερικά αξιόλογα σπήλαια όπως της Καλύμνου «Σπήλαιον του Διός» και της Αρχαγγέλου το «Κούμελλο» με άφθονους σταλαχτίτες και σταλαγμίτες.

Εύχομαι να βρεθούν και σήμερα νέοι με μεγάλο μεράκι για την τέχνη της φωτογραφίας.

Επιμέλεια-Παρουσίαση: Σταμάτης Σοφός

ΓΙΑΤΙ;

Είναι στην επιθυμία μας να εγκαινιάσουμε μιά νέα στήλη που θα επιγράφεται: **ΓΙΑΤΙ**. Σκοπός της στήλης αυτής, όπως θα διαπιστώσετε αγαπητοί αναγνώστες, είναι να στιγματίσουμε γεγονότα και καταστάσεις, που ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη και που αφυπνίζουν το κοινό περί δικαίου αίσθημα. Στην πρόθεσή μας ακόμη είναι να υποδαυλίσουμε και ν' αναμοχλεύσουμε δικά μας, ολονών μας όνειρα, που η μεμβράνη του χρόνου αδρανοποίησε.

Γνωρίζουμε βέβαια ότι η στήλη, από τη φύση του αντικειμένου της, θα προκαλεί μερικές φορές, πικρόχολα συναισθήματα, όμως θέλουμε να πιστεύουμε, ότι αυτό θάναι η αρχή, στο δρόμο της δημιουργίας και της προόδου.

Ζητούμε τους δικούς σας προβληματισμούς και καλούμε τους αρμοδίους, να συμμετέχουν στην ειλικρινά καλόπιστη πρόθεσή μας.

Την ευθύνη της στήλης θα φέρει η συντακτική επιτροπή του κάθε τεύχους.

Γιατί παραμένουν ημιτελή:

- 1. Πολιτιστικό κέντρο**
- 2. Βιβλιοθήκη**
- 3. Ιατρείο**
- 4. Μπάσκετ**
- 5. Γήπεδο**
- 6. Το кара-γιαπί στην παραλία κουρκουτελάρη.**

Στα παραπάνω έργα δαπανήθηκαν σημαντικά ποσά. Μας γεμίζει πικρία και απογοήτευση το γεγονός ότι τα γκρεμίζει αντίστροφα ο χρόνος, γιατί τα όνειρα μας, παράμειναν απατηλά. Ξέρουμε: «Δεν περιμένουμε να έχουμε ένα αυγό το πρωί και να το φάμε ψητό κοτόπουλο το βράδυ. «Όμως το πολιτιστικό κέντρο, το παλεύουμε 13 χρόνια, το γήπεδο 15 χρόνια, το ιατρείο 3 χρόνια. **Η χειρότερη δαπάνη χρημάτων είναι αυτή. Το ν' αφήνεις μισά. Πότε επιτέλους θα τελειώσουν;...**

* * *

Γιατί να πετούμε τα σκουπίδια μας

έξω από τους κάδους; Η Κοινότητα πρόβλεψε. Εφερε τους κάδους για να πετούμε τα σκουπίδια μέσα σ' αυτούς. **Είναι ανάγκη ν' άραστε καθαροί. Θέλουμε δεν θέλουμε. Η δυσοσμία, οι μύγες, οι αρρώστιες, караδοκούν.**

* * *

Γιατί ο δρόμος Ασκληπειό Κιοτάρι παραμένει απaráδεκτα απροσπέλαστος. Ναι θα κάνουμε τάπητα 7 μέτρων αλλά μέχρι να γίνει ο καινούργιος δρόμος, θα χρειαστούμε καινούργια αυτοκίνητα. Μια συντήρηση να κλειστούν οι λακούβες τι θα στοίχιζε άραγε;

Γιατί να γλιστρώμε στα δύσβατα μονοπάτια του χωριού. Μήπως είναι καιρός να σκεφτούμε να επαναφέρουμε αυτό που είχαμε και πετάξαμε; **Την πλακόστρωση.** Πέρα από το πρακτικό μέρος, (η πλακόστρωση) θα επαναφέρει τη γραφικότητα (που έπνιξε το τσιμέντο) και την αισθητικότητα που απωλέσαμε. Θ' άταν άσχημα, να ξεκινούσαμε από τα πιο δύσκολα κομμάτια του δρόμου με «καϊράκες» από τα δικά μας βουνά ή ακόμη με πλάκες της Λάρδου;

* * *

Γιατί να παραμένει το πρόβλημα με τα χαλατά σπίτια. Δεν είναι μόνο η κακή αισθητική. Παραμένουν δυστυχώς

σκουπιδότοποι.

* * *

Γιατί δεν γίνεται καλλιέργεια του νερού, συντήρηση και εξωραϊσμός στα θρυσάκια του χωριού. Ασκληπειό δεν είναι μόνο οι άνθρωποι. Είναι και μερικά άψυχα που προσδιορίζουν την αυτοεικόνα μας τη ζωγραφιά μας.

* * *

Γιατί το πολιτιστικό Μουσείο να παραμένει μόνο στα λόγια μας. Ν' αναλάβει τις ευθύνες της και η εκκλησία. Πιστεύουμε και εμείς ότι πράγματι στην «Κέλλα» ο χώρος είναι άριστος. Αλλωστε πολλά από τα εκθέματα θ' άναι εκκλησιαστικά είδη.

* * *

Γιατί δεν μεγαλώνουμε το κοιμητήρι μας; Δυστυχώς πεθαίνουμε κιόλας.

* * *

Γιατί το Λύκειο Γενναδίου, ύστερα από τόσα χρόνια λειτουργίας του δεν κατάφερε να θάλει ένα παιδί στο Πανεπιστήμιο. Ούτε βέβαια «Ασκληπενάκι» ύστερα από τόση παράδοση. Από την άλλη προκαλούν το περί δικαίου αίσθημα οι βαθμοί. Γιατί παλαιότερα τα δικά μας παιδιά με βαθμό 12 και 13 «κτυπούσαν» το πανεπιστήμιο και τα παιδιά του 18 σήμερα στο Λύκειο Γενναδίου δεν έχουν επιτυχίες; Μήπως το να σπουδάσει σήμερα κανείς είναι ευτελής στόχος;

* * *

Γιατί να μην βλέπουμε δορυφορική τηλεόραση στο Ασκληπειό; Θα μου πείτε «εδώ δεν πιάνουμε ούτε το Ραδιοφωνικό σταθμό της Ρόδου, η δορυφορική μας μάρανε;»

Καλό είναι να δοκιμάσει ο πρόεδρός μας σε συνεργασία με τον Αναπτυξιακό Σύλλογο να δώσει συλλογικές λύσεις.

Ενας Ραδιοφωνικός σταθμός για τη Νότια Ρόδο, θα αναβάθμιζε το πολιτιστικό μας επίπεδο και θ' άφερνε τα «προβληματικά χωριά» πιό κοντά. Είναι απαράδεχτο τα 10 χωριά νάναι αποκλεισμένα, και απροσπέλαστα στα μαζικά μέσα ενημέρωσης. **Ο κόσμος τρέχει και εμείς στο καθούκι μας κάνουμε «σημειωτόν».**

* * *

Γιατί κάθε δυνατή θροχή συνοδεύεται

και με **αποκοπή «των γραμμών του ΟΤΕ».** Κάπου στο Ασκληπιείο ή και στα άλλα Νότια χωριά κατοικούν άνθρωποι που καμιά φορά αρρωσταίνουν.

* * *

Αλλα είναι αρκετά για αυτή τη φορά. Παρακαλούμε αντίλογο από αρμοδίους και μη, στο καλοπροαίρετο μας ΓΙΑΤΙ.

Θέλουμε να γίνουμε ακόμα καλύτεροι. Μετά το καλό υπάρχει το καλύτερο.

Κοινοτικά Νέα

Με την απόφαση αριθ. 144/14-11-1988 το Νομαρχιακό Συμβούλιο Δωδ/σου ενέκρινε ποσό 100 εκατομ. δραχμ. στην Κοινότητά μας για την εκτέλεση των παρακάτω εργασιών:

1) Ποσό 35 εκατομ. δρχ. θα διατεθεί για την Ύδρευση και την αποχέτευση της Κοινότητας

2) Ποσό 55 εκατομ. δρχ. θα διατεθεί για την περάτωση διάνοιξης και ασφαλοστρώσης του Κεντρικού επαρχιακού δρόμου που συνδέει το χωριό μας με την κεντρική Επαρχιακή οδό Ρόδου Καταβιάς (από διασταύρωση Κιοτάρι)

Με προϋπολογιζόμενη δαπάνη του έργου ανέρχεται στο ποσό των 68 εκατομ. δρχ.

3) Ποσό 10 εκατομ. δρχ. θα διατεθεί για την εκπόνηση ρυμοτομικής και πολεοδομικής μελέτης της περιοχής Κιοτάρι και του οικισμού Ασκληπιείου. Με έγγραφο του Νομάρχη κ. Γιάννη Μαχαιρίδη ήδη δόθηκε εντολή στην αρμόδια Υπηρεσία της Πολεοδομίας για την προκήρυξη της πολεοδομικής Μελέτης.

Τα παραπάνω ποσά είναι προϊόν του ποσοστού που πήρε η Κοινότητά μας από τις εκπονήσεις των δημοσίων Κτημάτων της περιοχής μας.

Τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν προτάθηκαν από το Κοινोट. Συμβ. της Κοινότητάς μας (αποφ. αριθ. 39/1988).

Από χρήματα που διέθεσε η Κοινότητά εκτελούνται τα παρακάτω έργα:

1) Ηλεκτροφωτισμός στην περιοχή Κιοτάρι.

2) Ηλεκτροδότηση του αντλιοστασίου στον ποταμό (ήδη έγινε ο καθαρισμός της παλαιάς γεώτρησης)

3) Ηλεκτροδότηση περιοχής Καρδάμης (Ξενοδοχειακής ζώνης)

4) Διαμόρφωση παλαιάς Βρύσης στο Κιοτάρι (ήδη εκπονείται η ανάλογη Μελέτη)

5) Παρεδόθηκαν από τον Μελετητή τα σχέδια της περάτωσης του Πολιτιστικού Κέντρου και Βιβλιοθήκης ήδη κατασκευάζονται από τον κ. Πατούνα Ιωάννη οι πόρτες και τα παράθυρα από έγχρωμο αλουμίνιο σύμφωνα με τα σχέδια.

6) Με την αποφ. αριθ. 37/88 καταργήθηκαν οι παλιές κτηνοτροφικές ζώνες (μετόχια) και ορίστηκε νέα μόνιμη κτηνοτροφική ζώνη. Ετσι πιστεύετε ότι με ανάλογη κατανόηση γεωργών και κτηνοτρόφων θα λυθεί το πρόβλημα της χρόνιας διαμάχης των.

«Η αλληλεπίδραση δεν είναι στιγμιαία. Η ζωή των γυναικών ασυνείδητα περιορίζεται όλο και πιο πολύ. Ο περιορισμός της σκέψης, της φαντασίας, της συμμετοχής των γυναικών επιδρά στην αντίληψη του χώρου, του χώρους της κοινότητας ή του ιδιωτικού. Οι ανάγκες των γυναικών για κοινούς χώρους συνύπαρξης και συνδιαλλαγής μεταξύ τους δεν έχουν σχηματοποιηθεί, δεν έχουν πλατιά εκφραστεί, δεν έχουν πολλές φορές ανιχνευτεί. Ο δρόμος, ο μπακάλης ή ο μανάβης της γειτονιάς, η παιδική χαρά είναι οι μόνοι τόποι συνάντησης και ανταλλαγής μιας στοιχειώδους επικοινωνίας. Είναι το υποκατάστατο της ουσιαστικής επικοινωνίας.

Μιας επικοινωνίας που μπορεί να χτιστεί μέσα σε μικρές ή μεγάλες ομάδες, μέσα σ' εκείνους τους χώρους που οι γυναίκες θα μπορούν να εκφραστούν, που η αρχή του «προτείνω

και δημιουργώ» θα απελευθερώσει τη δυναμική και τη φαντασία τους, που οι ίδιες πια θα μπορέσουν να λειτουργήσουν στην κοινότητα όχι σε σχέση με τον οικιακό τους ρόλο, αλλά σαν ηγεμονική δύναμη στη δημόσια ζωή.

Οι γυναίκες πια έχουν θεωρήσει σαν το φυσικό περιβάλλον τους, το διαμέρισμα της αντιπαροχής, το διαμπερές ή μη, κι εκεί διαμορφώνουν το δικό τους «βασίλειο», τα καθημερινά αντικείμενα γίνονται τα φετίχ της φαντασίας τους, ιδιωτικοποιούν τη ζωή τους και ιδιωτεύουν. Τα παιδιά γίνονται παιδιά «τους», το σπίτι, σπίτι «τους», λαμπρό και καθαρό και πέρα από αυτό το χάος. Η φαινομενική αδιαφορία και πολλές φορές η μη έκφραση των αναγκών εκλαμβάνονται σαν νεύρωση, ή κατάθλιψη».

Ομάδα Γυναικών Κυψέλης
(Μάρτης '86)

Από το «Οικολογικό Ημερολόγιο 1988»

